

νικόν ιδίωμα τοῦ χωριοῦ Χαβουτοί τῆς Προποντίδος (σήμερον τοῦ χωρίου Χιονάτο τῆς Δ. Μακεδονίας, ὅπου ἐγκατεστάθησαν οἱ κάτοικοι φεύγοντες ἀπὸ τὸ Χαβουτοί) ἀντὶ νὰ λήγουν εἰς -ε (γλυκέ, ὄσος κλπ.) λήγουν εἰς -ου, καὶ ἐρμηγεύει τὸ φαινόμενον τοῦτο δι' ἀναλογικὸν σχηματισμὸν πρὸς τὰ ἐπιθέτα εἰς -ύς, -ύ, ἅτινα τρέπουν τὸ -ύ εἰς -ου -ζού (βαθύς - βαθύ τὸ βαθιού). Ὁ ἀναλογικὸς αὐτὸς σχηματισμὸς τῶν ἐπιθέτων εἰς -ου ἔχει μεγαλυτέραν ἔκτασιν εἰς τὰ δευτερόκλιτα τῶν Πελοποννησιακῶν Τσακωνικῶν ἰδιωμάτων.

49. Πάνου Λαμπίδη, Λέκτορος τῶν Νέων Ἑλληνικῶν Πανεπιστημίου Βασιλείας, Δημοτικὰ Τραγούδια τοῦ Πόντου. Α'. Τὰ κείμενα. Ἀνθολόγησις - Νεοελληνικὴ ἀπόδοσις. [Ἐπιτροπὴ Ποντιακῶν Μελετῶν Περιοδικοῦ Ἀρχεῖον Πόντου, Παράρτημα 4]. Ἀθήναι 1960, σσ. 208.

Ἡ Ἐπιτροπὴ Ποντιακῶν Μελετῶν, συνεχίζουσα τὰς ἐπιστημονικὰς ἐκδόσεις περὶ τοῦ Πόντου ὑπὸ τύπον Παραρτήματος τοῦ Ἀρχείου Πόντου, ἐξέδωκεν ὡς τέταρτον τόμον τὴν ἀνωτέρω ἐργασίαν τοῦ Π. Λαμπίδη, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνονται τὰ ἑξῆς: Πρόλογος, σ. 7 - 14. Τραγούδια τῆς Λεβεντιάς, σ. 17 - 101, τῆς Χαράς, σ. 103 - 127, τῆς Λύπης, σ. 129 - 157, τῆς Ξενητεῖας, σ. 159 - 165, τοῦ Πειραγμοῦ, σ. 167 - 180, τοῦ Παιδιοῦ, σ. 183 - 187. Παράρτημα (κείμενα χωρὶς νεοελληνικὴ ἀπόδοσις), σ. 189 - 198. Οἱ Πηγές, σ. 199 - 205. Δημοσιεύονται ἐν συνόλῳ 106 δημοτικὰ ᾠσματα, ἐξ ὧν τὰ 9 χωρὶς νεοελληνικὴν ἀπόδοσιν.

Ὁ σ. εἰς τὸν πρόλογον τοποθετεῖ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὸ πρόβλημα τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων τοῦ Πόντου, τὰ ὅποια εἶναι φυσικὴ κληρονομία ταῦ Ἀκριτικοῦ ἔπους καὶ τῶν ἀκριτικῶν τραγουδιῶν, ὁμιλεῖ διὰ τὴν ἀκολουθηθεῖσαν κατάταξιν τῶν ᾠσμάτων καὶ δικαιολογεῖ τὴν ἀπόδοσιν των εἰς τὴν νεοελληνικὴν ὡς μίαν προσπάθειαν < ἐξηγητικὴν γιὰ νὰ φωτίσῃ τὰ κείμενα χωρὶς νὰ τὰ οκιάξῃ. Ἡ ἀπόδοσις εἶναι ἐξυπηρετικὴ. Εἶναι μεταγραφὴ λόγου γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὸ νεφώτιστο ἐρευνητὴ, τὸ νεοπόντιο τῶν πόλεων ποῦ ἀπομακρύνεται σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὴ μητρικὴν του διάλεκτον, τοὺς ξένους φιλέλληνας καὶ νεοελληνιστὰς, ποὺ θὰ ἠθέλων νὰ γνωρίσουν καὶ νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν φιλολογίαν τοῦ Πόντου >. Τὰ κείμενα ἔχει ἀνθολογήσει ὁ σ. ἀπὸ τοὺς 22 τόμοις τοῦ Ἀρχείου Πόντου, διότι < ἐκεῖ ἔχουν δημοσιευθῆ πάνω σὲ βάσιν ἀπολύτως ἢ ἀρκετῆς φιλολογικῆς ἐκδόσεως καὶ κατὰ κανόνα στὴν ἱστορικὴν τους ὁρθογραφίαν μεταγραμμένα >.

Ἡ κωδικοποίησις αὐτὴ δημοτικῶν τραγουδιῶν τοῦ Πόντου — ἀπαραίτητον θὰ ἦτο τὸ corpus τῶν ποντιακῶν ᾠσμάτων — ἀπὸ Πόντιον φιλόλογον, ἔχοντα καὶ τὸ χάρισμα τοῦ ποιητικοῦ λόγου, ἀποτελεῖ ἐγγύησιν καὶ διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν ὡς διαλεκτικῶν κειμένων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μεταγραφὴν τῶν ᾠσμάτων, τὰ ὅποια δὲν χάνουν τὴν μορφήν καὶ τὴν χάριν τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ. Τοιαύτη ἐργασία γίνεται διὰ πρώτην φοράν. Τὰ αὐτῶ ἐκδοθέντα ᾠσματα ὡς διαλεκτικὰ κείμενα εἶναι πολύτιμα. Ὁ σ. δηλοῖ ὅτι εἰς τὸν δευτέρον τόμον θὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὴν κριτικὴν ἐξέτασιν τῶν δημοσιευθέντων ᾠσμάτων καὶ μὲ τὴν βασικὴν ἐρμηναίαν τους. Μὲ τὴν ἐκδόσιν καὶ τοῦ δευτέρου τόμου ἡ μελέτη αὐτὴ θὰ εἶναι πλέον πλήρης.

Βλ. κρίσιν Δ. Β. Βαγιακάκου, Ἀθηνα 64 (1960), σ. 376 - 382.

50. Άγγ. Λιδέρη, καθηγητοῦ, Τὰ ἐπίθετα τοῦ Ὀμήρου καὶ ἡ ἐρμηνεία καὶ ἡ σημασία αὐτῶν, Ἀθήναι 1960, σσ. 52.

Ὁ σ. καταγράφει ἀλφαβητικῶς καὶ χωρὶς σχετικὰς παραπομπὰς τὰ ἐπίθετα τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὸν Ὀμηρὸν μὲ μόνην τὴν σημασίαν αὐτῶν. Τὸ βιβλίον εἶναι πρακτικῆς χρήσεως καὶ κυρίως βοήθημα σπουδαστῶν ἢ παντὸς ἔχοντος ἀνάγκην καλλιτελείας.

Ὁ σ. λέγει ὅτι εἶναι « χρησιμώτατον βοήθημα διὰ πάντα ρήτορα, ἐπιστήμονα, ὑπάλληλον τοῦ δημοσίου, ἱεροκήρυκα καὶ κληρικὸν ἐν γένει, σπουδαστὴν, μαθητὴν καὶ πάντα ἄνθρωπον τῶν γραμμάτων αἰσθανόμενον τὴν ἀνάγκην τῆς γοητείας τῆς καλλιτελείας εἰς τὸν προφορικὸν ἢ γραπτὸν λόγον καθημερινὸν ἢ ἐπίσημον ».

51. Δημ. Σ. Λουκάτου, Γλῶσσικὲς εὐτραπέλες διηγήσεις, Ἀφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Ἀθήνα 1960, σ. 288 - 265.

Αἱ λεκτικαὶ παρανοήσεις καὶ αἱ παρετυμολογίαι εἰς λέξεις λογίας ἢ διαλεκτικὰς ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν δημιουργίαν παρὰ τῆ λαφῶ εὐτραπέλων διηγήσεων ποικίλου περιεχομένου.

Ὁ σ. τῆς ἀνωτέρω πραγματείας μετὰ μίαν τοποθέτησιν τῶν κειμένων αὐτῶν εἰς τὸν τομέα τῆς λαογραφικῆς φιλολογίας κατατάσσει τὸ πλῆθος τῶν εὐτραπέλων διηγήσεων εἰς πέντε κατηγορίας καὶ δίδει σχετικὰ δείγματα ἐκάστης ἐξ αὐτῶν. Ἔχομεν δηλ. 1) παρανοήσεις καὶ παρῳδίας ἐκκλησιαστικὰς, 2) παρανοήσεις καὶ παρῳδίας διοικητικὰς (ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ζωὴν - ἀπὸ τὰ δικαστήρια - ἀπὸ ἀστυνομικὰς διατάξεις καὶ ἀναφορὰς - ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν ζωὴν), 3) παρανοήσεις καὶ σάτιρα ἀρχικῶν ἐκφράσεων, 4) ἀντισάτιρα τῶν λογίων γιὰ τοὺς ἀμορφώτους (οἱ σπουδασμένες λέξεις δὲν ἀξίζουν - ὅποιος δὲν ξέρει ἀπὸ ἐκκλησιαστικὰ κείμενα, δὲν ἔμαθε τίποτα - παραστατικὴ ἀπόδοση τῶν διδαγμένων), 5) περιπαίγματα τοπικῶν ἰδιωμάτων.

52. Δ. Σ. Λουκάτου, Ἡ παροιμία γιὰ τὴν κενόδοξη σύζυγο (« ἄς μὲ λέγε ὑπουργίνα... κλπ. »), Λαογραφία 8 (1960), σ. 497 - 520.

Ὁ σ. ἐξετάζων τὴν ἀνωτέρω παροιμίαν, ἣ ὅποια ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὸ εἶδος τῶν « βελλερισμῶν » δηλ. τῶν περιστατικῶν λαϊκῶν ἀποφθεγμάτων, ἄτινα ἔκαμον ἐντόπωσιν καὶ ἔμειναν παροιμιώδη, καταγράφει ὅλας τὰς γνωστὰς παραλλαγὰς τῆς.

Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρει ἡ λέξις, ἣ δηλοῦσα τὸν τίτλον ἢ τὸ ἐπάγγελμα, ὡς π.χ. βοσβοδίνα, σουμπασίνα, μπείνα, Ἀλημπείνα, Ἀληπασίνα, γιουμπασίνα, καδίνα, μπιμπασίνα, μπουλουμπασίνα, πασίνα, κοιζαμπασίνα, οὔσταμπασίνα, προσισίνα, δημαρχίνα, προσδρίνα, βουλευτίνα, ἀρχοντίνα, κοντεσίνα, γιατρουδίνα, κλαπατίνα κλπ. Παρέχονται δηλ. λέξεις δηλοῦσαι τουρκικοὺς τίτλους ἢ ἑλληνικὰ ἀξιώματα ἐπὶ τουρκοκρατίας ἢ ἀξιώματα τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας ἢ κοινωτικὸς τίτλους καὶ ἐπαγγέλματα. Ἐπὶ ὅλων τῶν ἀνωτέρω λέξεων γίνονται καὶ τὰ ἀναγκαῖα γλωσσικὰ σχόλια. Ἡ παροιμία εἶναι ἐνδιαφέρουσα καὶ γλωσσικῶς, διότι συναντᾶται ἐν παραλλαγαῖς εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα. Καλὸν θὰ ἦτο εἰς τὸ τέλος τῆς μελέτης νὰ ὑπῆρχεν ἀλφαβητικὸς πίναξ τῶν διαφορῶν λέξεων τῶν παραλλαγῶν τῆς παροιμίας.

53. Ν. Λούρου, 'Ελληνική γλώσσα και Ιατρική επιστήμη, *Αφιέρωμα στη μνήμη τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη*, Θεσσαλονίκη 1960, σ. 257 - 260.

'Η μελέτη αὐτὴ τοῦ σ. εἶναι ἐν ἀπολογητικὸν δοκίμιον διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ χρησιμοποιήσιν τῆς δημοτικῆς γλώσσης εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς Ιατρικὰς πραγματείας του καὶ εἰς τὰ συγγράμματά του « Μαιευτικὴ » καὶ « Γυναικολογία ».

Παραδέχεται ὅτι ἡ Ιατρικὴ ἐκφράζεται ἀπλούστερα, κυριολεκτικώτερα, συντομώτερα καὶ μεταδοτικώτερα εἰς τὴν δημοτικὴν γλώσσαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποφεύγωνται λέξεις καὶ τυπικὸν τῆς καθαρευούσης.

54. Στ. Γ. Μακρυμιχάλου, 'Η γραπτὴ ἀπόδοσις τριῶν φθόγγων τῆς συγχρόνου κοινῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, *Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 35 (1960), σ. 247 - 252.

'Ο σ. παρατηρεῖ ὅτι ἐνῶ ἡ σημερινὴ νεοελληνικὴ γλώσσα ἔχει τοὺς φθόγγους *b, d, g*, ἐν τούτοις στερεῖται συμβόλων διὰ τὴν γραπτὴν των παράστασιν καὶ χρησιμοποιεῖ τὰ συμπλέγματα *μπ, γκ, ντ*.

'Ο σ. προτείνει διὰ νὰ ἔχωμεν ἀκριβῆ τῶν φθόγγων ἀπόδοσιν: 1) τὴν χρῆσιν τοῦ διγράμματος *ββ* διὰ τὴν παράστασιν τοῦ φθόγγου *b* (σόββα - σόβα - σόμπα) καὶ διὰ τοὺς ἐρρίνους φθόγγους, οἷον ἀμββάρι = ἀβάρι = ἀμπάρι. 'Όσαι λέξεις διὰ τῆς ιστορικῆς ὀρθογραφίας γράφονται μὲ *ββ* (Σάββατον) νὰ γράφονται μὲ ἐν, 2) τὴν χρῆσιν τοῦ διγράμματος *γγ* διὰ τὴν παράστασιν τοῦ *g* (ἄγγελος - ἄνγελος - ἄγγελος). Αἱ διὰ δύο *γγ* λέξεις νὰ γράφονται μὲ ἐν (ἐν-γραφον = ἐγγραφον), 3) τὴν χρῆσιν τοῦ διγράμματος *ττ* διὰ τὸ *d* (κέντρρον - κέντρον). 'Όσαι γράφονται μὲ δύο *τ* νὰ γράφονται εἰς τὸ ἔξης μὲ ἐν.

55. Σ. Μάνεση, 'Απὸ τὴ γλώσσα εἰς τὴ ζωὴ. Τὰ μέτρα καὶ τὰ σταθμὰ εἰς τὴ γλώσσα μας, σσ. 13 [Ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περιοδικὸν *Βιομηχανικὴ Ἐπιθεώρησις*, τεύχ. Αὐγούστου 1960].

'Ο σ. ἐξετάζει τὴν δημιουργίαν καὶ τὴν χρῆσιν παρὰ τῆ λαῶν φράσεων μὲ κύριον στοιχείον λέξεις (παράγωγα καὶ σύνθετα), αἱ ὁποῖαι δηλοῦν μέτρα καὶ σταθμὰ, ὄντα ἐν χρῆσει μέχρι τῆς προσφάτου ἀλλαγῆς τοῦ μετρικοῦ μας συστήματος. Μετὰ μίαν βραχείαν ἀναδρομὴν εἰς τὴν ιστορίαν τῶν λέξεων τούτων διατυπώνει ὠρισμένας σκέψεις καὶ παρατηρήσεις διὰ τὴν τύχην τῶν παλαιῶν φράσεων καὶ τὴν ἀνάλογον εἰς τὸ ἔξης δημιουργίαν ἄλλων ἐξ αἰτίας τῆς μετρικῆς ταύτης μεταρρυθμίσεως.

56. Π. Δ. Μαστροδημήτρη, Γραμματικὴ τῶν « Ὠδῶν » τοῦ Κάλβου, *Ἀθηνᾶ* 64 (1960), σ. 221 - 246.

'Ο σ. ἐξετάζων τὸ πρόβλημα τῆς γλώσσης τῶν « Ὠδῶν » τοῦ Κάλβου, δίδει ὡς εἰσαγωγὴν (σ. 221 - 225) γενικὰς τινὰς παρατηρήσεις περὶ τῆς γλώσσης τοῦ ποιητοῦ, ἀναγράφων καὶ τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν. Παρατηρεῖ ὅτι ὁ Κάλβος δύναται νὰ ταχθῆ μεταξὺ τῶν ἄκρων καθαρολόγων, θεωρητικῶς τοῦλάχιστον, ἀφοῦ δὲν κατώρθωσε νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ ἐν σεβαστὸν ποσοστὸν δημοτικῶν τύπων καὶ λαϊκῶν στοιχείων καὶ ἐκφράσεων. Ὡς πρὸς τὴν γλώσσαν τῶν « Ὠδῶν » λέγει ὅτι λέξεις ἀρχαῖαι, αἱ σπανιώτεροι, τῆς ἀπλῆς καθαρευούσης κατὰ μέγιστον ποσοστὸν καὶ τῆς δημοτικῆς συνθέτου τὰ λεξιλόγιον

αυτῶν. Ἐν συνεχείᾳ (σ. 226 - 246) ἐξετάζει τὸ Τυπικόν καὶ τὴν Γραμματικὴν τῶν φθῶν τοῦ Κάλβου εἰς ὅλα αὐτῆς τὰ φαινόμενα (ὅλα τὰ μέρη τοῦ λόγου). Συνεξετάζονται δὲ καὶ τινὰ βασικά συντακτικὰ φαινόμενα ὡς ἀμέσως συνδεόμενα μετὰ τῆς γραμματικῆς.

57. Μ. Γ. Μερakλή, Κριτικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ βυζαντινῶν κειμένων, *Νέον Ἀθηναίον* 3 (1958 - 1960) [1961], σ. 44 - 60.

Ὁ σ. σημειώνει κριτικὰς παρατηρήσεις τὰς ὁποίας ἔκαμε κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν βυζαντινῶν κειμένων, ἐκδοθέντων εἰς τὴν σειρὰν τῆς «Βασικῆς βιβλιοθήκης», τόμ. Β Ἀθήναι 1959.

Τὰ κείμενα προέρχονται ἀπὸ τόν: *Λιβάνιον, Εὐσέβιον Καισαρείας, τὸν Παμφίλου, Προκόπιον, βίον Φιλαρέτου τοῦ Ἐλεήμονος, Θεόδωρον τὸν Στουδίτην, Φώτιον, Ἀρθέταν, Ρωμανὸν Α' Δαναηρόν, Ἄγγελον Κομνηνόν, Θεσσαλονίκης Ἐπιστάθιον, Θεόδωρον Α' Λάσκαριν, Νικηφόρον Βλεμμίδην, Μιχαὴλ Η' Παλαιολόγον, Θεόδωρον Μετοχίτην, Νικηφόρον Γεργορῶν, Νικόλαον Καβάσιαν, Δημήτριον Κυδωνήν, Γεώργιον Πλήθωνα Γεμιστόν καὶ Καρθηγάλιον Βησσαρίωνα.*

58. Oc. Merlier, Langue et exégèse Néo-testamentaire. La péricope de la femme adultère, *Ἀφιέρωμα εἰς τὴν μνήμην τοῦ Μαρσέλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη* 1960, σ. 553 - 561.

Ὁ σ. εὗρισκει εἰς τὴν περικοπὴν τοῦ Εὐαγγελίου (Ἰωάνν. 7, 53 - 8, 11) περὶ τῆς πόρνης γυναικὸς διαφορὰν γλώσσης ἀπὸ τὴν γλώσσαν τοῦ λοιποῦ κειμένου τοῦ Εὐαγγελίου τούτου καὶ λέξει ἀπαξ ἢ σπανίως μόνον ἀπαντῶσας εἰς αὐτήν. Ἐρευνῶν ἐν συνεχείᾳ τὴν χειρόγραφον καὶ ἐξηγητικὴν παράδοσιν παρατηρεῖ ὅτι τὰ σπουδαιότερα χειρόγραφα καθὼς καὶ αἱ πλείστα τῶν εἰς ἄλλας γλώσσας μεταφράσεων παραλείπουν τὴν περικοπὴν ταύτην. Ἐπὶ προσθέτως ὅλοι οἱ παλαιότεροι Ἕλληνες σχολιασταὶ τὴν ἀγνοοῦν. Ὡς ἐκ τούτου καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ διήγησις αὕτη προστέθη εἰς τὸ κείμενον τοῦ Δ' Εὐαγγελίου μεταγενεστέρως καὶ ἔχει ἀπόκρυφον χαρακτῆρα.

59. Erika Mihevc Gabrovac, Etudes sur la syntaxe de Ioannes Moschos, Ljubljana 1960, σσ. 131 | Univerza V Ljubljani Razprave].

Ἡ σ. καὶ ἄλλοτε δοκίμως ἔχει ἀσχοληθῆ μετὰ τὴν μελέτην τῆς μεταγενεστέρως καὶ μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Εἰς τὴν παροῦσαν ἐργασίαν τῆς ἀσχολεῖται μετὰ συντακτικὰ ζητήματα ἀπαντῶντα εἰς τὸ Λειμωνάριον τοῦ Μόσχου, ζήσαντος κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ 8ου μ.Χ. αἰῶνος. Ταῦτα κατανέμει εἰς πλείονα κεφάλαια ὡς εἶναι τὸ ἄρθρον, οἱ ἀριθμοί, τὰ γένη, αἱ πτώσεις, αἱ προθέσεις, τὸ ρῆμα, ἡ φωνή, ἡ μετοχή, τὸ ἀπαρέμφατον κλπ. κλπ.

Παρόμοιαι ἐργασίαι εἶναι χρησιμώταται, διότι διαφωτίζουν τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσης. Ἰδίως δὲ ἡ ἐργασία αὕτη ἀνδιαφέρει, ἐπειδὴ μελετᾷ μίαν μεταβατικὴν περίοδον τῆς γλώσσης κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχομεν πολλὰ νέα στοιχεία. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ εἶχε περισσότερα παραδείγματα ἐκ τοῦ κειμένου. Ἀκόμη δὲ ἀξίαν θὰ εἶχε εἰάν ἐξετάζοντο τὰ νεοελληνικὰ στοιχεία τὰ ἀπαντῶντα εἰς τὸ κείμενον τοῦ Μόσχου. Ἀναμένομεν ἀπὸ τὴν συγγραφέα καὶ τὸ τμήμα τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸν λεξιλογικὸν πλοῦτον τοῦ Λειμωναρίου.

Παρόμοιαι ἐργασίαι καλῶν εἶναι νὰ γίνωνται μετὰ μίαν κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ συγγραφέως, ἐπειδὴ ὁμοῦς τοῦτο καὶ δύσκολον εἶναι καὶ χρόνον ἀπαιτεῖ διὰ τοῦτο ἢ σχετικὴ μελέτη εἶναι χρησιμωτάτη.

60. R. Millon, *Le grec moderne langue « barbare »*, *Ἀφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ Μανόλη Ψωριασουλίδου*, Θεσσαλονίκη 1960, σ. 261 - 286.

Ὁ συγγραφεὺς συγκεντρώνει τὰς μαρτυρίας λογίων, ἡμετέρων καὶ ξένων τῆς περιόδου τῆς τουρκοκρατίας περὶ ἐκβαρβαρισμοῦ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ἀναφέρει τὰς ὑπὲρ τῆς δημώδους γλώσσης γνώμας λογίων τινῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀναπτύσσει τὰ τῆς δημιουργίας ἐνδιάμεσου ἰδιώματος μεταξὺ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ὑπὸ τῶν λογίων τῆς τουρκοκρατίας. Ἐἵτα ἐξετάζει τὰς βάσεις, ἐφ' ὧν στηρίζονται οἱ ὑποστηρικταὶ τῆς ὁμιλουμένης καὶ ἀναφέρει τὰ ὑπὲρ αὐτῆς ἐπιχειρήματά των καὶ τὰς κρίσεις διαφόρων λογίων περὶ τῆς ἀξίας τῆς. Διὰ μακρῶν ἀναφέρεται εἰς τὰς γνώμας τοῦ Κοραῆ περὶ παραφθορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἀνάγκης ἀποκαθάρσεως αὐτῆς. Εἰς τὰς ἰδέας τοῦ Κοραῆ εὗρισκε πολλά στοιχεῖα δυνάμενα νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν ἄποψιν τῆς ἐξελέξεως καὶ οὐχὶ ἐκβαρβαρισμοῦ τῆς νεοελληνικῆς. Οἱ μετὰ τὸν Κοραῆ λόγοι ἤρχισαν νὰ αἰσθάνωνται ἐθνικὴν ἐντροπὴν διὰ τὴν παραφθορὰν τῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ἐθεώρουν ὡς ἀπότοκον τῆς ξένης κυριαρχίας, ὅπως ἀκριβῶς ἐνόμιζον καὶ τινες Γάλλοι λόγοι τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰ., ὡς ὁ Β. Οὐγκώ, οἵτινες ἀπηχθάνοντο τὸν νεοελληνικὸν τρόπον προφορᾶς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ὡς προσελθόντα ἀπὸ τὴν λόγῳ τῆς δουλείας παραφθορὰν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν των τῷ 1821 ἐφρόντιζαν, ἐπικουρούμενοι καὶ ἀπὸ τὰς ἀντιλήψεις τῶν ξένων λογίων, νὰ ἀποκαθάρουν τὴν γλῶσσαν των ἀπὸ τὰ βαρβαρικά στοιχεῖα. Εἰς τὸν τομέα αὐτὸν τὰ ἐπιτεύγματα των ἦσαν ἄμεσα καὶ θαυμαστά. Ἀλλὰ ἂν ἡ ὁμιλουμένη νέα ἑλληνικὴ ἦτο πολὺ μακρὰν τῆς ἀρχαίας καὶ ἔγεμε στοιχείων ἀλβανικῶν, σλαβικῶν, τουρκικῶν καὶ λατινικῶν, ἡ γλῶσσα τῶν σοβαρῶν βιβλίων καὶ ἐφημερίδων ἦτο πλήρως γαλλοποιημένων τύπων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς. Ἡ αἰσχύνη τῶν λογίων διὰ τὴν « βαρβαρικὴν » νεοελληνικὴν γλῶσσαν διήρκεσε μέχρι τοῦ τέλους τοῦ τοῦ 19ου αἰ. παρὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δημώδους γλώσσης εἰς τὰς Ἰονίους νήσους καὶ τὴν κατὰ τινα τρόπον ἀναγνώρισιν τῶν ἀρετῶν τῆς ὑπὸ μερικῶν λογίων. Ἡ ἀλλοίωσις τῆς γλώσσης δὲν εἶναι προῖον τῆς δουλείας ἐν περιορισμένῳ χρονικῷ διαστήματι, ἀλλ' ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἀμάθειαν τοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὴν εἰς τὰ στόματα τῶν λαλούντων φυσικὴν αὐτῆς ἐξέλιξιν. Οἱ δημοτικισταὶ κατηγοροῦν τοὺς καθαρῶντας ὅτι ἐκεῖνοι διαφθείρουν τὴν γλῶσσαν, καθιστῶντες ταύτην ξένην πρὸς τὸ γλωσσικὸν αἶσθημα τοῦ λαοῦ διὰ τῆς δημιουργίας τεχνητῶν τύπων καὶ τῆς παρεμβολῆς γαλλομόρφων ἐκφράσεων. Ἀπ' ἐναντίας πολλοὶ ξενισμαὶ τῆς νεοελληνικῆς δύνανται πλέον νὰ θεωρῶνται ὡς καθ'αυτὸ ἑλληνικὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα, ἔνεκα τῆς ἀπὸ μακροῦ χρόνου πολιτογραφησεῶς των εἰς ταύτην. Οἱ δημοτικισταὶ ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ δίκαιον εἶναι μὲ τὸ μέρος των καὶ ὅτι ἡ νέα ἑλληνικὴ, ἀντὶ νὰ αἰσχύνεται διὰ τοὺς ξενισμούς της, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι κατ' ἐπίδρασιν τῆς δουλείας, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῆς διεθνοῦς ἐπικοινωνίας, πρέπει νὰ ὑπερηφανεύηται δι' ὅ,τι, ἔστω καὶ ἡλλοιωμένον, διετήρησεν ἀπὸ τὴν

ἀρχαίαν γλωσσικὴν παράδοσιν καὶ ὄχι διὰ τὰ αὐτούσια, ἀλλὰ νεκρά, ἀρχαία στοιχεία τὰ ὁποῖα εἰσάγουν εἰς αὐτὴν οἱ καθαρῶντες.

Ὁ συγγραφεὺς ἐν τέλει ἐκφράζει τὴν λύπην του, διότι ἡ νέα Ἑλλάς ἔχασε πολὺτιμον χρόνον μετὰ τὴν γλωσσικὴν διαμάχην περὶ ἐκβαρβαρισμοῦ ἢ ὄχι τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ἐφ' ὅσον αὕτη τελικῶς ἐπεβλήθη ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ὡς ἡ φωνὴ τοῦ νεοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ.

61. A. Mirambel, Dictionnaire Français - Grec moderne, Grec moderne - Français. Petit dictionnaire français-grec moderne et grec moderne-français précédé de notions de lecture et d'écriture du grec moderne et d'un résumé grammatical, Paris 1960, σσ. 483.

Ὁ σ. καθηγητὴς τῶν Νέων Ἑλληνικῶν εἰς τὴν Σορβόννην καὶ διευθυντὴς τῆς Σχολῆς τῶν Ἀνατολικῶν Γλωσσῶν εἰς Παρισίους, μᾶς δίδει ἐν ἐπίτομον Γαλλοελληνικὸν καὶ Ἑλληνογαλλικὸν Λεξικὸν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς. Τὸ λεξικὸν τοῦτο περιλαμβάνει περίπου 5000 λέξεις καὶ διαιρεῖται εἰς τὰ ἑξῆς μέρη: Préface (σ. 10 - 11), Indications bibliographiques sommaires (σ. 15 - 16), Écriture et lecture (σ. 19 - 21), Abréviations courantes (σ. 25 - 28), Résumé grammatical (σ. 31 - 53), Dictionnaire français-grec moderne (σ. 57 - 289), Dictionnaire grec moderne-français (σ. 301 - 471), Petit répertoire grec moderne-français des noms propres géographiques et historiques (σ. 475 - 483). Εἰς τὰς ἑλληνικὰς λέξεις ὁ σ. παρὰ τὸν τύπον τῆς δημοτικῆς ἀναφέρει ἐντὸς παρενθέσεως καὶ τὸν τύπον τῆς καθαρῶντος. Σκοπὸς τοῦ λεξικοῦ τούτου εἶναι νὰ βοηθήσῃ τοὺς ταξιδεύοντας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς ξένους σπουδαστὰς τῆς νέας ἑλληνικῆς.

62. A. Mirambel, Ὑφος καὶ γλῶσσα στὴ σημερινὴ Γλωσσολογία, Ἀφιέρωμα στὴ μνήμην τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 1960, σ. 287 - 304.

Ὁ σ. ἐξετάζων τὸ θέμα του παρατηρεῖ ὅτι τὸ ὕφος εὐρίσκεται συνδεδεμένον μὴ κάθε στοιχεῖον τῆς γλωσσικῆς ἐκφράσεως τόσο εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀτομικοῦ λόγου ὅσον καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν μιᾶς γλώσσης. Δύο εἶναι τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἐξετάζει: 1) Πῶς καθορίζεται τὸ ὕφος ἕνεκα τῆς γλώσσης καὶ 2) Πῶς ἀναεῶνται μὲ τὸ ὕφος ἡ γλωσσικὴ ἔρευνα. Ἐπὶ τοῦ πρώτου παρατηρεῖ ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ ἡ σχέση τοῦ ὕφους μετὰ τὴν γλῶσσαν, διότι τί εἶναι ὕφος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ ἄτομα καὶ ὑπάγεται εἰς διαφοροὺς θεωρίας. Τὸ ὕφος ἔχει κάποιαν ἀναλογίαν μετὰ τὴν φωνητικὴν ἢ τὴν μορφολογίαν τῆς γλώσσης καὶ εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ ὄντως τὰ ὁποῖα διαθέτει ἡ γλῶσσα καὶ ἀποτελεῖ δεσμὸν μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ γλώσσης. Ἐπ' αὐτοῦ στηρίζεται ἡ διάκρισις τοῦ F. de Saussure μεταξὺ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ λόγου (langue et parole). Ἡ Γλῶσσα εἶναι τὸ σύνολον τῶν δεδομένων, τὰ ὁποῖα δέχεται κάθε ἄτομον εἰς τὴν γλωσσικὴν περιβάλλον, ἐνῶ λόγος εἶναι ἡ προσωπικὴ χρησιμοποίησις τῆς γλώσσης ἀπὸ τὸ ἄτομον.

Ὁ λόγος εἶναι τὸ ὕφος δηλ. ἡ διαρκὴς συμμετοχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς γλώσσης του. Μὲ τὸ ὕφος πραγματοποιεῖται ἡ σύνθεσις τῶν διαφόρων στοιχείων τῆς γλώσσης. Ἡ γλῶσσα καὶ ὁ λόγος εἶναι τὰ δύο ἀχώριστα στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπίνης ἐκφράσεως.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ σ. ἐξετάζει τὸ τί μᾶς μαθαίνει ἡ γλῶσσα διὰ τὸ ὄφρος καὶ τὸ ὄφρος διὰ τὴν γλῶσσαν. Κάθε γλῶσσα ἔχει τὸ ὄφρος της. Ὑπάρχει καὶ μία ἱστορία τοῦ ὄφρους καὶ τῆς ἐκφραστικότητος συνδεδεμένη μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς γλώσσης. Τὸ ὄφρος μεταχειρίζεται ὅλα τὰ μέσα τῆς γλώσσης. Διακρίνει τὴν γλῶσσαν ἀπὸ τὴν γενικὴν ἀποψιν καὶ τὴν λογοτεχνικὴν. Μὲ τὸ ὄφρος διακρίνομεν τὴν ποικιλίαν τῆς ἐκφράσεως, τὴν κοινὴν χρῆσιν ἀπὸ τὴν ἐπίσημον κλπ. Τὸ ὄφρος εἶναι ἕν ζωντανὸν εὐρετήριο τῶν γλωσσικῶν στοιχείων τῶν ὁποίων διδάσκει τὴν ἀπόδοσιν καὶ ὁδηγεῖ πρὸς τὸν structuralisme. Ἡ καλλιτεχνικὴ ἀποψις ἐξετάζει τὴν αἰσθητικὴν δηλ. τοὺς καλλιτεχνικοὺς πόρους τῆς γλώσσης. Γίνεται μία σύγκρισις μεταξὺ ἑλληνικῆς καὶ γαλλικῆς γλώσσης. Εἰς τὸ δευτέρον μέρος ἐξετάζεται ἡ ἐπιστήμη τοῦ ὄφρους ἡ Ὑπολογία - *Stylistique*, ἡ ὁποία ἀνεύρωσε τὴν γλωσσολογίαν, διότι τῆς προσέφερεν νέαν ὕλην. Ἡ ὑπολογία τῆς ἐκφράσεως ἀποβλέπει εἰς τὴν γλωσσικὴν ἐκδήλωσιν, ἡ ὑπολογία τοῦ συγγραφέως ἀποβλέπει εἰς τὴν ἔκφρασιν σχετικῶς μὲ τὸ περιβάλλον. Αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῆς ὑπολογίας τίθενται ὑπὸ τοῦ F. de Saussure. Ὁ σ. παραθέτει ἐν συνεχείᾳ γνώμας διαφόρων καὶ παρατηρεῖ ὅτι ἡ μελέτη τῆς γλώσσης δὲν χωρίζεται ἀπὸ τὴν μελέτην τῆς λογοτεχνίας.

Εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἡ μελέτη τοῦ ὄφρους εἶναι εὐρὺ πεδίου ἐρεῦνης.

63. Φ. Μπουμπουλίδου, Ἀναγραφή δημοσιευμάτων Κωνσταντίνου Ι. Ἀμάντου, *Εἰς μνήμην Κωνσταντίνου Ἀμάντου*, Ἀθῆναι 1960, σ. ιζ' - μ'.

Καταγράφονται 493 τίτλοι διαφόρων ἐργασιῶν (1908 - 1960), τοῦ Κ. Ἀμάντου, μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ γλωσσικαὶ ὑπερβαίνουν τὰς ἑκατόν.

64. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου - Γ. Θ. Ζώρα, Βιβλιογραφικὸν Δελτίον Νεοελληνικῆς Φιλολογίας Β' 1960, Ἀθῆναι 1961, σσ. 77 [Σπουδαστήριον Βυζαντινῆς καὶ Νεοελληνικῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν]. Βλ. ἄνωτ. ἀριθμ. 27.

65. Νέον Ἀθῆναιον, Περιοδικὸν Σύγγραμμα Ἑλληνικῶν Σπουδῶν, τόμ. 8 (1958 - 1960) [1961], τεύχη 1 - 2 Ἀθῆναι, σσ. 144.

Εἰς τὸν τόμον τοῦτον συνεργάζονται οἱ: Στ. Ν. Κομμανοῦδης, Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι καὶ παρατηρήσεις εἰς ἐκδοδομένας Α' Ἀττικῆς, Β' Εὐβοίας, Γ' Μυκηνῶν, σ. 8 - 16, Ὁδ. Λαμψίδης, Μυθιστορηματικὴ διήγησις περὶ τῆς Θεοδώρας, σ. 17 - 23, Α. Δημόπουλος, Περισυλλογὴ μεταβυζαντινῶν νομικῶν ἐγγράφων, σ. 24 - 45, Μ. Γ. Μερακλῆς, Κριτικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ βυζαντινῶν κειμένων, σ. 46 - 60, Α. Δ. Λιγνάδης, Ἑρανοὶ, δάνεια, εἰσφοραὶ, δασμοὶ κατὰ τὸ 1826 εἰς Αἰγαίον, σ. 61 - 108, Ι. Ν. Κομμανοῦδης, Ὁ γραπτὸς διάκοσμος τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας παρὰ τὴν Σταμάταν Ἀττικῆς, σ. 109 - 114, Ι. Ν. Κομμανοῦδης, Ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Μπάλας, σ. 115 - 128, Χ. Μετούρας, Μία βυζαντινὴ βασιλικὴ ἐν Χίφῳ, σ. 129 - 144.

Τὰς ἐκ τούτων γλωσσικὰς πραγματείας βλ. εἰς τὴν οἰκίαν παρ' ἑκάστην συγγραφεὶ θέσιν.

66. 'Αλ. Ν. Οικονομίδου, 'Επιγραφική. Εισαγωγή στη μελέτη τῶν 'Ελληνικῶν 'Επιγραφῶν. 'Ανάτυπο ἀπὸ τὸ Δεξικὸ Κοινωνικῶν 'Επιστημῶν, 'Αθήναι 1960, σ. 2465 - 2524.

Μὲ ἐπιγραφικὸν ἐξοπλισμὸν ὄχι τὸν συνήθη καὶ μὲ πλήρη γνώσιν τῆς διεθνoῦς βιβλιογραφίας ὁ Οἰκονομίδης ἐπιχειρεῖ τὴν σύνταξιν τοῦ ἀρθρου < 'Επιγραφική > εἰς τὸ < Δεξικὸ τῶν Κοινωνικῶν 'Επιστημῶν >. Κατωτέρω παρέχομεν τὸν πίνακα τῶν τίτλων τῶν διαφορῶν θεμάτων τὰ ὅποια εἰς τὸ ἀρθρον τοῦτο ἀναπτύσσει :

'Επιγραφική (Προαλφαβητικὴ 'Επιγραφική - 'Αλφαβητικὴ 'Επιγραφική). Τὸ ἀντικείμενον καὶ ἡ ἐκτασὴ τοῦ ὕλικου τῆς 'Επιγραφικῆς. 'Επιγραφική, 'Αρχαιολογία καὶ Κλασσικὴ Φιλολογία. 'Η πρώτη παρουσία τῆς γραφῆς στὸν 'Ελληνικὸ χῶρον (Οἱ προαλφαβητικὲς γραφεὲς καὶ τὸ ἑλληνικὸ ἀλφάβητο. 'Η ἀπὸ τῆ νῆσο Ρόδου καταγωγὴ τοῦ Κάδμου καὶ τῶν < Καδμίων γραμμάτων >). Οἱ προαλφαβητικὲς ἐπιγραφὲς τοῦ 'Ελληνικοῦ χώρου ('Ιστορία τῆς ἀνακάλυψης καὶ τῆς μελέτης τῶν προαλφαβητικῶν ἐπιγραφῶν. Προσπάθειες ἀποκρυπτογράφησης καὶ ἀνάγνωστος. 'Επιγραφὲς σὲ γραμμικὴ Β' γραφὴ τοῦ κυρίως ἑλλαδικoῦ χώρου. Μέθοδος ἐκδόσης καὶ χρηστικὲς ἐκδόσεις τῶν προαλφαβητικῶν ἐπιγραφῶν). 'Αλφαβητικὲς ἐπιγραφὲς 'Ελληνικοῦ χώρου (Α' 'Αρχαία 'Ελληνικὴ 'Επιγραφική. 'Η εἰσαγωγὴ τοῦ φοινικικοῦ ἀλφάβητου. Διαίρεση τῆς 'Αρχαίας 'Ελληνικῆς 'Επιγραφικῆς. Α' Προευκλείδειες ἐπιγραφὲς. Τὰ 'Αρχαῖα ἑλληνικὰ ἀλφάβητα. 'Εκδόσεις προευκλείδειων (= ἀρχαϊκῶν) ἐπιγραφῶν. Τὸ πρόβλημα τῆς φιλολογικῆς μεταγραφῆς. Χρονολόγησις ἀρχαϊκῶν ἐπιγραφῶν. Β' Μετευκλείδειες 'Επιγραφὲς. Τὰ μετευκλείδεια ἑλληνικὰ ἀλφάβητα. Χαρακτηριστικὰ μετευκλείδειων ἐπιγραφῶν. 'Εκδόσεις μετευκλείδειων ἐπιγραφῶν. Χρονολόγησις μετευκλείδειων ἐπιγραφῶν. Γ' Ρωμαϊκῶν χρόνων 'Επιγραφὲς. Ρωμαϊκῶν χρόνων ἀλφάβητα καὶ χαρακτηριστικὰ τους. Χρονολόγησις Ρωμαϊκῶν χρόνων ἐπιγραφῶν. 'Εκδόσεις Ρωμαϊκῶν χρόνων ἐπιγραφῶν. 'Ιστορία τῆς μελέτης καὶ τῶν σπουδῶν τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν α) 'Αρχαία 'Ελλάδα, Βυζαντινοί, Μεταβυζαντινοί χρόνοι. β) Εὐρώπη, ἀπὸ τὸν 14 μέχρι τὸν 19 αἰῶνα. γ) Εὐρώπη ἀπὸ τὸν 19 μέχρι τὴν 6η δεκαετία τοῦ 20 αἰῶνα. δ) Μελέτη καὶ ἐκδόσεις ἀρχαίων ἐπιγραφῶν στὴν 'Ελλάδα ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσίν της μέχρι σήμερα (Ι. Πιττάκης - 'Αλ. Ρίζος Ραγκαβῆς - Στ. Κουμανούδης, Ι. Ν. Οικονομίδης, Π. Καββαδίας, Α. Σκιας, Π. Παπαγεωργίου, Μ. Δήμιτσας, Κ. Καραπάνος, Γ. Ζολώτας, Βασ. Λεονάρδος, Α. 'Αρβανιτόπουλος, Γ. Οικονόμος, 'Ανδρ. Παπαγιαννόπουλος - Παλαιός, 'Εμμ. Πεζόπουλος, Χ. Χαριτωνίδης, Α. Χατζῆς, Σ. Κουγέας, Μ. Μισός, Ι. Παπαδημητρίου, Γ. Σταμίρης, Ι. Θερσιάδης, Σ. Ν. Κουμανούδης, 'Αλκ. Ν. Οικονομίδης).

'Επιγραφικὴ ἐκδοτικὴ ('Ανάγνωσις τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τεχνικὰ πανομοιότυπα τῆς. Δυσχέρειες γιὰ τὴ λήψην πανομοιότυπου 'Επιγραφῆς. Σύμβολο καὶ τυπογραφικὴ τεχνικὴ τῆς 'Επιγραφικῆς 'Εκδόσης, Μετρήσεις, « Μαθηματικὰ προβλήματα > τῆς 'Επιγραφικῆς. 'Εκδόσις καὶ περιγραφή τοῦ ἐνεπιγράφου μνημείου. Σημασία τῆς σύγχρονης τοπογραφίας. 'Η ἐπιγραφή ποῦ βρέθηκε εἶναι ἀνέκδοτος ἢ ἐκδεδομένη; 'Η < ἐπιγραφοτεχνικὴ > ἐκδοσις. Οἱ < 'Επιγραφοτεχνικοὶ > καὶ οἱ ἐκδόσεις τους. 'Ανεκμετάλλευτες καὶ ἄγνωστες < ἐκδόσεις > ἐπιγραφῶν. 'Η < πρόχειρη > ἐκδοσις, ἢ < ὑπόσχεσις >, τὸ < δικαίωμα > καὶ ἡ

« προτεραιότης » δημοσίευσης. Ἡ Ἐπιγραφικὴ ἔκδοσις. Ἀναθεώρησις συμπλήρωσις καὶ ἀνάγνωσις ἐπιγραφῶν. Δημοσίευσις παλαιῶν ἀπογραφῶν καὶ σημειώσεων. Ἐπιγραφές « ἐκ τῶν τριῶν » καὶ ξεχασμένες σὲ μουσεῖα καὶ ἀρχαιολογικὰ συλλογὰς. Χρηστικὰ ἔκδοσις καὶ ἐκδοτικὴ διαίρεσις τῶν ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν. Ἡ διαίρεσις τῆς σειρᾶς *Inscriptiones Graecae*. Ἐπιγραφικὰ ἐγχειρίδια. Εἰδικὰ ἐγχειρίδια ἐπιγραφικῆς. Χριστιανικὴ ἐπιγραφικὴ. *Βιβλιογραφία*. (Γενικὴ. Εἰδική).

Τὸ ἄρθρον κοσμεῖται ἀπὸ φωτογραφίας, πανομοιότυπα ἐπιγραφῶν καὶ πλήθος κινάκων τῶν διαφόρων ἀλφαβήτων. Ἡ ἐργασία αὕτη μοναδικὴ εἰς τὸ εἶδος τῆς εἶναι τὸ ἀπαραίτητον ἐφόδιον παντὸς περὶ τὴν ἐπιγραφικὴν ἀσχολουμένου.

67. Δ. Β. Οἰκονομίδου, Γλωσσικαὶ καὶ Λαογραφικαὶ εἰδήσεις ἐν τῷ « Ἡμερολόγιῳ τοῦ Κωνσταντίνου Διοικητοῦ », *Εἰς Μνήμην Κ. Ι. Ἀμάντου*, Ἀθήναι 1960, σ. 147 - 166.

Ὁ σ. ἔχει ὑπ' ὄψιν τοῦ τὸ ρουμανιστὶ συνταχθὲν Ἡμερολόγιον τοῦ Ἑλλήνου Κωνσταντίνου Διοικητοῦ, *Istoria oștirii ce s'au făcut asupra Morții la anul 7226*, τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ Ν. Jorga ὑπὸ τὸν τίτλον « *Cronica expediției Turcilor în Moreea* » (Χρονικὸν <τῆς πρὸς ἀνάκτησιν> τοῦ Μορέως ἐκστρατείας τῶν Τούρκων <1715>). Τὸ Ἡμερολόγιον τοῦτο ἀποτελεῖ λεπτομερῆστάτην ἱστορικὴν ἔκθεσιν διὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην καὶ περιλαμβάνει ἀξιολόγους περιγραφὰς τόπων ἀπὸ ΚΠόλεως μέχρι Ταινάρου, ἱκανὸν ἀριθμὸν ἑλληνικῶν λέξεων καὶ τινὰς λαογραφικὰς εἰδήσεις.

Ὁ σ. καταγράφει τὰ *Τοπωνύμια*, τὰς *Λέξεις* καὶ τὰς Λαογραφικὰς εἰδήσεις, ἐπισυνάπτων εἰς ὅλα αὐτὰ ἀναλόγους ἐρμηνευτικὰς σημειώσεις.

68. Δ. Β. Οἰκονομίδου, Τὰ « Κουδαρίτικα » τοῦ Πετροβουνίου, Ἀθηνᾶ 64 (1960), σ. 169 - 180.

Ὁ σ., μετὰ βραχεῖαν ἐπισκόπησιν τῶν περὶ τῶν συνθηματικῶν γλωσσῶν γραφέντων, ἐξετάζει τὰ « Κουδαρίτικα » τῶν Κουλιαροχωρίων καὶ δὴ τοῦ χωρίου « Πετροβούνι » Ἡπείρου. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου ἀσκοῦν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κτίστου — *κοῦδαρη* — μεταβαίνοντες εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, παλαιότερον δὲ καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς χώρας τῆς Βαλκανικῆς. Μεταξὺ τῶν ξένων εὐρισκόμενοι καὶ ἐργαζόμενοι ἐπενόησαν ἰδιαιτέραν συνθηματικὴν γλῶσσαν, ἐξυπηρετοῦσαν τὰς ἀνάγκας των. Τῆς γλώσσης ταύτης ὁ σ. παραθέτει γλωσσάριον μὲ τὴν ἀντίστοιχον σημασίαν ἐκάστης λέξεως καὶ ἐν τέλει τῆς ἐργασίας του μερικὰς συνθηματικὰς φράσεις, τὰς ὁποίας ἐπίσης ἀποδίδει εἰς τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν. Βιβλιογραφίαν περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι συνθηματικῶν γλωσσῶν βλ. Δ. Βαγιακάκου, Ἀθηνᾶ 60 (1956), σ. 325 - 328 καὶ εἰς Βιβλιογραφίαν Ἑλληνικῆς Λαογραφίας, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν *Ἐπιτηρίδα Λαογρ. Ἀρχίου*, τόμ. 8 (1953 - 1954) [1957], σ. 265 - 268, τόμ. 9 - 10 (1955/57) [1958], σ. 302 - 308, τόμ. 11 - 12 (1958 - 1959) [1960], σ. 126 - 129 ὑπὸ Δ. Οἰκονομίδου, Γ. Σπυριδάκι καὶ Γ. Μέγα.

69. ONOMA, Bulletin d'information et de bibliographie [éd. Comité International des Sciences onomastiques. Secr. Gen. Prof. Dr. H. J. van de Wijer], Louvain, v. VII (1956 - 1957), σσ. 364 + *118.

Ὁ τόμος αὐτός καθὼς καὶ οἱ προηγούμενοι ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία τεύχη. Τὸ πρῶτον (σ. 1 - 163) περιλαμβάνει τὴν βιβλιογραφίαν τοῦ 1955 περὶ τῶν τοπωνυμίων καὶ ὀνομάτων 36 χωρῶν τοῦ κόσμου (σ. 1 - 126). Ἡ Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία διδομένη ὑπὸ τοῦ Ν. Ἀνδριώτη καὶ Δ. Β. Βαγιακάκου περιλαμβάνεται μεταξὺ τῶν σελ. 64 - 67. Ἀκολουθεῖ (σ. 127 - 142) κατάλογος τῶν ὀνοματολογικῶν περιοδικῶν τοῦ κόσμου κατὰ τὸ 1956/57 μετὰ πίνακος τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων μελετῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀρκεταὶ ἀναφέρονται εἰς τοπωνύμια καὶ ὀνόματα προελληνικά καὶ ἀρχαῖα ἑλληνικά. Τέλος (σ. 143 - 162) δίδεται ὑπὸ τοῦ J. Wijer κατάλογος τῶν κατὰ χώρας διαφόρων δημοσιευμάτων ὀνοματολογικῶν καὶ γλωσσολογικῶν κατὰ τὸ 1956 - 1957. Τὸ δεύτερον τεύχος, σ. 165 - 364 περιλαμβάνει γαλλιστὶ καὶ ἀγγλιστὶ εἰδήσεις, καὶ ἀνακοινώσεις σχετικὰς μὲ τὸ Κέντρον Ὀνοματολογικῶν Σπουδῶν γεγραμμένας ὑπὸ J. Wijer (σ. 165 - 179), εἰδήσεις διὰ τὸ 6ον Διεθνὲς Ὀνοματολογικὸν συνέδριον τοῦ Μονάχου 24 - 28 Αὐγούστου 1958. Ἐν συνεχείᾳ δημοσιεύονται βιογραφίαι καὶ φωτογραφίαι ἐκτὸς κειμένου σπουδαίων ὀνοματολόγων ἐκλιπόντων κατὰ τὸ παρελθόν (σ. 185 - 195). Ἀκολουθῶς (σ. 197 - 252) δίδονται διάφοροι τίτλοι μονογραφῶν περὶ ὀνομάτων καὶ τοπωνυμίων, καὶ (σ. 253 - 265) βιογραφίαι μετὰ βιβλιογραφίας καὶ φωτογραφίας τῶν συγχρόνων ὀνοματολόγων Don Ramón Menéndez Pidal, Eilert Ekwall καὶ Janos Melich.

Εἰς τὰς σ. 267 - 269 δημοσιεύονται διάφοροι κατὰ χώρας ὀνοματολογικαὶ εἰδήσεις, εἰς τὰς σ. 270 - 273 τίτλοι διαφόρων τοπωνυμικῶν καὶ ὀνοματολογικῶν κατὰ χώρας μελετῶν, καὶ εἰς τὰς σ. 274 - 278 ἡ ἐπιστημονικὴ ὀνοματολογικὴ κίνησις εἰς τὰ διάφορα συνέδρια ἢ ἐταιρείας κατὰ κράτη.

Ἐκτενὲς εἶναι τὸ τμήμα (σ. 279 - 320) τὸ περιλαμβάνον εἰδήσεις περὶ τῆς κατὰ χώρας ἐπιστημονικῆς κινήσεως καὶ ἐρεῦνης διὰ τὰ ὀνόματα καὶ τοπωνύμια. Εἰς τὰς σ. 301 - 302 δίδεται ὑπὸ τοῦ Δ. Β. Βαγιακάκου μία ἔκθεσις τῆς συντελεσθείσης καὶ συντελουμένης ὑπὸ τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐργασίας.

Ἐκτίθενται ἐν συνεχείᾳ (σ. 321 - 323) εἰδήσεις περὶ ἐργασιῶν τοπωνυμικῶν ὑπὸ συγγραφῆν, καὶ (σ. 324 - 328) πληροφορίαι ποικίλαι περὶ πεπραγμένων ἐταιρειῶν ὀνοματολογικῶν, ἐκλογῆς μελῶν κλπ.

Τὸ τετχὸς τελειώνει (σ. 329 - 364) μὲ βιογραφίας, βιβλιογραφίας καὶ φωτογραφίας 15 ὀνοματολόγων διαφόρων χωρῶν. Τὸ τρίτον τεύχος μὲ ἰδιαιτέραν σελίδωσιν (*1 - 118) περιλαμβάνει τὴν τοπωνυμικὴν καὶ ὀνοματολογικὴν βιβλιογραφίαν τῆς Τσεχοσλοβακίας (ἀριθμὸς τίτλων 1883) παρεχομένην παρὰ τοῦ Václav Polák.

70. ONOMA, vol. VIII (1958/1959), 1. Bibliographia Onomastica 1956 - 1957, σσ. 275, Louvain 1960.

Τὸ πρῶτον τοῦτο τεύχος τοῦ 8ου τόμου περιλαμβάνει κυρίως τὴν τοπωνυμικὴν καὶ ἀνθρωπωνυμικὴν βιβλιογραφίαν 36 χωρῶν τοῦ κόσμου.

Ἐν ἀρχῇ (σ. 1 - 4) δημοσιεύεται ὑπὸ τοῦ H. J. van de Wijer ἀγγλιστὶ καὶ γαλλιστὶ ὁ πρόλογος, ἀκολουθεῖ κατόπιν (σ. 5 - 15) μία δευτῆς βιβλιογραφία δημοσιευμάτων, ἐχόντων σχέσιν μὲ τοπωνύμια καὶ ὀνόματα γεγραμμένη ὑπὸ τοῦ O. Leys. Εἰς τὰς σ. 17 - 205 δημοσιεύεται κατὰ χώρας ἀλφαβητικῶς

ή βιβλιογραφία τῶν τοπωνυμίων καὶ ἀνθρωπωνυμίων. Ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ καταρτιζομένη ὑπὸ τοῦ Ν. Ἀνδριώτη καὶ Δ. Β. Βαγιακάκου δημοσιεύεται εἰς τὰς σ. 95 - 102. Ἀκολουθεῖ (σ. 207 - 229) κατάλογος 36 ὀνοματολογικῶν περιοδικῶν (1958 - 1959) διαφόρων κρατῶν μετὰ πίνακος τῶν περιεχομένων αὐτῶν. Εἰς τίνα τούτων ὑπάρχουν καὶ μελέται ἀναφερόμεναι εἰς ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ὀνόματα καὶ τοπωνύμια. Ὁ κατάλογος οὗτος συνετάχθη ὑπὸ τοῦ Β. Doucet.

Ἐν συνεχείᾳ (σ. 231 - 275) δημοσιεύεται ὑπὸ τοῦ Η. J. Van de Wijer βιβλιογραφία γενικωτέρων ὀνοματολογικῶν ἐργασιῶν τοῦ 1958 - 1959 καὶ κατάλογος γενικῶν γλωσσολογικῶν μελετῶν (σ. 258 - 271). Αἱ διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀναγράφονται εἰς τὰς σ. 246 - 247.

71. Γ. Ἐμμ. Παγκάλου, Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Κρήτης. Τόμος Δεύτερος. Εἰσαγωγή - Γλωσσάριον Α - Κ. Ἐν Ἀθήναις 1960, σσ. 559.

Ὁ σ. μετὰ μίαν *Εἰσαγωγήν* (σ. 1 - 50), ἡ ὁποία περιλαμβάνει ἐπιστολὰς πρὸς αὐτὸν ἐκ μέρους διαφόρων ἐπιστημόνων περὶ τοῦ πρώτου τόμου τοῦ ἔργου (*Γραμματικὴ τοῦ ἰδιώματος τῆς Κρήτης*) δημοσιεύει ἕν *Γλωσσάριον* (σ. 51 - 550) τῶν λέξεων ἀπὸ Α - Κ μετὰ τῆς ἐτυμολογίας, σημασίας αὐτῶν ὡς καὶ μετὰ τῶν σχετικῶν παραδειγμάτων. Εἰς τὰς σ. 531 - 549 παραθέτει *Συμπλήρωμα τοῦ γλωσσαρίου Α - Κ*. Ἀκολουθεῖ *Πίναξ λέξεων παραλειφθεισῶν ἐκ τοῦ γλωσσαρίου* (σ. 550 - 554), *Πίναξ περιεχομένων* (σ. 555) καὶ *Διορθωτικὰ* (σ. 557 - 559).

72. Εἰρήνης Παῖδουση, Ὁ προφορικὸς καὶ γραπτὸς λόγος τοῦ παιδιοῦ, *Ἀφιέρωμα εἰς τὴν μνήμην τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη*, Θεσσαλονίκη 1960, σ. 805 - 815.

Ἡ σ. ἐξετάζει τὰ κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ προφορικοῦ καὶ γραπτοῦ λόγου τοῦ παιδὸς κυρίως εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον. Σημαντικὸς σταθμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ φοίτησις του εἰς τὸ σχολεῖον, διότι ἐκεῖ τὸν θησαυρὸν τοῦ λόγου θὰ τὸν καταστήσῃ πραγματικῶς λαμπρὸν ὄργανον τῆς ζωῆς του. Ἡ προαγωγή καὶ ἡ πρόοδος τοῦ λόγου ἀποτελοῦν τὸ βασικὸν καθήκον τοῦ Σχολείου. Ἡ σ. παρατηρεῖ ὅτι ὁ προφορικὸς λόγος τοῦ παιδὸς δὲν εὐρίσκει ἐν τῷ σχολεῖν τὴν ἀνεσιν νὰ προβληθῇ, νὰ ἀκουσθῇ συνεχῆς, διότι ὁ διδάσκαλος πολλάκις ζητεῖ πιστὴν ἐπανάληψιν τῶν ὄσων εἶπεν. Ὅ,τι ἡμπορεῖ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ λόγου περιορίζεται. Κατὰ τὴν σ., λόγος σύντομος, διακεκομμένος, ἀπεριποίητος εἶναι τὸ προῖόν τῆς λεκτικῆς ἐπικοινωνίας παιδὸς καὶ διδασκάλου εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, ἀσάφεια καὶ πτωχεῖα εἰς τὴν ἔκφρασιν εἶναι ἡ συγκομιδὴ τῆς καλλιτεργείας τοῦ προφορικοῦ λόγου μετὰ ἑξαετῆ φοίτησιν. Ὁ γραπτὸς λόγος παρουσιάζει ποικιλίαν, διότι εἰς αὐτὸν δὲν ὑπάρχουν οἱ ἀνασταλτικοὶ περιορισμοὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ προφορικοῦ λόγου. Ἡ ἰκανότης τῆς γραφῆς ἀποβαίνει ψυχικὸς στυλοβάτης εἰς τὴν πρόοδον τοῦ παιδὸς. Βαθμηδὸν παρουσιάζονται ποικιλίαι εἰς τὸν γραπτὸν λόγον δηλ. ἡ καλλιτεργημένη ἔκφρασις, ἡ *Μορφή*.

Καὶ εἰς τὴν Μέσην Παιδείαν ὁ προφορικὸς λόγος ἔχει δέσμευσιν, ἐνῶ εἰς τὸν γραπτὸν παρουσιάζονται ἀοριστία καὶ φράσεις ἀνούσιαι. Τέλος, ἡ σ. δια-

τυπώνει υποδείξεις διά τὴν καλλιέργειαν τῆς προφορικῆς καὶ γραπτῆς ἐκφράσεως ἐν τῷ σχολείῳ, ἐξαιρούσα τὴν εἰς τὸν τομέα τοῦτον συμβολὴν τοῦ Μ. Τριανταφυλλίδη διὰ τῆς ἐκδόσεως τῆς Γραμματικῆς του καὶ τῶν Λεξιλογικῶν ἀσκήσεων.

73. John - Theophanes Papademeiriu, *Studies in the Manuscript Tradition of Stephanides kai Ichnelates*, Urbana Ill., 1960. Σελ. XIX+187.

Ἡ ἀνωτέρω μελέτη, ὑποβληθεῖσα ὡς διδακτορικὴ διατριβὴ εἰς τὴν Σχολὴν Κλασσικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Illinois (USA) καὶ κυκλοφορήσασα ἐν φωτομηχανικῇ ἐκδόσει, ἀποτελεῖ προεργασίαν διὰ μίαν νέαν ἐκδοσιν τοῦ κειμένου τοῦ Στεφανίτου καὶ Ἰχνηλάτου. Τὸ κείμενον τοῦτο μεταφράσθη ἐκ τῆς ἀραβικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Συμεῶν Σήθ, ἐξεδόθη δὲ τῷ 1889 ὑπὸ τοῦ V. Puntoni. Ἡ ἐκδοσις αὕτη, βασιζομένη εἰς ἑπτὰ μόνον χειρόγραφα, κρίνεται σήμερον πεπαλαιωμένη. Ὁ σ. τῆς ἀνωτέρω διατριβῆς ἐστῆριξε τὰς μελέτας του ἐπὶ 37 χειρογράφων, ἅτινα διακρίνει εἰς ἑξ ὀμάδας (recensions). Τὰ χειρόγραφα ἐκάστης ὀμάδος περιγράφονται διεξοδικῶς καὶ δεικνύεται ἡ μεταξὺ αὐτῶν σχέσις. Ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ δ σ. ἐξετάζει τὰς ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου στηριζομένας μεταφράσεις τοῦ Στεφανίτου καὶ Ἰχνηλάτου εἰς τὴν σλαβικὴν, λατινικὴν, ἰταλικὴν καὶ δημῶδη ἑλληνικὴν. Ἡ μελέτη κατακλείεται δι' ἐπιλόγου, ἐν ᾧ συνοψίζονται τὰ συμπεράσματα τοῦ σ., καὶ διὰ πλουσίας βιβλιογραφίας.

74. Ἄνθ. Α. Παπαδοπούλου, Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Ποντικῆς διαλέκτου. Τόμος Πρῶτος Α - Λ. Τεῦχος δευτέρου καὶ τρίτου: *βάθος - λωρώνω*. Ἐν Ἀθήναις 1960, σσ. 117 - 540. [Ἐπιτροπὴ Ποντιακῶν Μελετῶν περιοδικοῦ Ἄρχεῖον Πόντου, Παράρτημα 8].

Διὰ τῶν παρόντων καὶ εἰς ἐπιμελημένην ἐκδοσιν τευχῶν, συμπληροῦνται ὁ πρῶτος τόμος τοῦ Λεξικοῦ τῆς Ποντικῆς διαλέκτου. Ὁ συγγραφεὺς διατηρεῖ καὶ ἐνταῦθα τὴν ἰδίαν μὲ τὴν εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος τάξιν τῶν λημμάτων, παραθέτων τὰ παράγωγα τοῦ ρήματος ὑπὸ τὸ λῆμμα αὐτοῦ. Διὰ τὴν διευκολύνη ὁμοῦς τὴν χρῆσιν τοῦ Λεξικοῦ ἀναγράφει ἐνταῦθα περισσότερα παραπεμπτικὰ λήμματα τύπων. Πρόκειται περὶ μοναδικοῦ εἰς τὸ εἶδος τοῦ Λεξικοῦ, τὸ ὁποῖον καθίσταται ἀπαραίτητον διὰ τὸν ἀσχολούμενον μὲ τὴν Ποντιακὴν διάλεκτον εἰδικώτερον ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν διαλεκτολογίαν γενικώτερον. Ἡ ἐκδοσις τοῦ δευτέρου τόμου συνεχίζεται.

75. Ε. Π. Παπανούτσου, Ὁ Τριανταφυλλίδης καὶ ἡ παιδεία μας. Ἀφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 1960, σ. 9 - 16.

Ὁ σ. ἐξετάζει τὴν θέσιν καὶ τὴν προσφορὰν τοῦ Μ. Τριανταφυλλίδη εἰς τὸν ἐκπαιδευτικὸν δημοτικισμόν. Παρατηρεῖ ὅτι ἡ γλωσσικὴ ἔρευνα τοῦ Τριανταφυλλίδη δὲν διαχωρίζεται ἀπὸ τοὺς παιδευτικούς σκοπούς, διότι τὸ πρόβλημα τῆς γλώσσης δὲν τὸ εἶδε μόνον ὡς ἐπιστημονικὸν ζήτημα ἀλλὰ κυρίως ὡς πρόβλημα παιδείας. Διὰ τοῦτο ἡ ὅλη του προσπάθεια τείνει εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ τύπου τῆς ζωντανῆς γλώσσης καὶ τῆς μελέτης τοῦ τρόπου διὰ τοῦ ὁποῖου μέσῳ τοῦ σχολείου θὰ γίνῃ αὕτη μόνον κτῆμα τοῦ λαοῦ. Ἡ ὅλη δρα-

στηριότος του Τριανταφυλλίδη εκτός από την επιστημονική του εργασία μοιράζεται εις την μελέτην τῶν τύπων καὶ τῶν νόμων τῆς νέας « κοινῆς » γλώσσης, εις τὸν διαφωτισμὸν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου καὶ τοῦ κοινοῦ διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, καὶ εις τὴν συγγραφὴν σχολικῶν βιβλίων διὰ τὴν γλωσσικὴν διδασκαλίαν μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς δημοτικῆς εις τὰ σχολεῖα τῆς Στοιχειώδους Παιδείας τῆ 1917.

76. Χρ. Ι. Παπαχριστοδοῦλου, Παρατηρήσεις στὸ « Θανατικὸ τῆς Ρόδου » τοῦ Ἐμμανουὴλ Γεωργιλλᾶ ἢ Λιμενίτη, *Εἰς μνήμην Κ. Ι. Ἀράντου*, Ἀθήναι 1960, σ. 76 - 88.

Ὁ σ. ἐν ἀρχῇ δι' ὀλίγων παρατηρεῖ ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἰπποτοκρατίας ἐν τῇ Δωδεκανήσῳ (1309 - 1522) ἔχομεν οἰκονομικὴν ἀνθρῶσιν πρὸς ὄφελος τῶν κατακτητῶν, ἀλλὰ καὶ κάποιαν πνευματικὴν ἐλευθερίαν. Τότε (τῆ 1499) ἐγράφη « Τὸ θανατικὸν τῆς Ρόδου » τοῦ Ἐμμ. Γεωργιλλᾶ ἢ Λιμενίτη, ποίημα ἐκ 514 δεκαπεντασυλλάβων στίχων ἀναφερομένων εις καταστροφὴν τῆς Ρόδου ἀπὸ τρομερᾶν πανῶλη τοῦ 1498. Εἰς τὸ ποίημα αὐτὸ ὁ σ. κάμνει Α) Ἱστορικὰς παρατηρήσεις, ἀναφερομένας εις τὸν Μέγαν Μάγιστρον τῆς Ρόδου Piègre d'Aubusson (1476 - 1503 ἢ 1505) καὶ εις τὸν ὀρθόδοξον μητροπολίτην τῆς Ρόδου Μητροφάνην (1471). Β) Γλωσσικὰς ἀναφερομένας εις λέξεις τοῦ ποιήματος. Αἱ παρατηρήσεις αὗται εἶναι ἐτυμολογικαὶ καὶ σημασιολογικαί. Διὰ τὴν λ. ἡλικία = ἀνάστημα σημειῶνω τὴν ἡμετέραν μελέτην: Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικὰ. Ἡλικία (ἀνάστημα - μέγεθος), Ἀθηνα 59 (1955), σ. 13 - 20 καὶ Γ) Λαογραφικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀναφερομένας εις τὴν ζωὴν εις τὰς νήσους κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς κατοχῆς τῶν ὑπὸ τοῦ τάγματος τῶν Ἰπποτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλήμ.

77. Χρ. Ι. Παπαχριστοδοῦλου, Οἰκογενειακὰ Ἐπώνυμα Δωδεκανήσου, *Ἀφιέρωμα εἰς τὴν μνήμην τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη*, Ἀθήνα 1960, σ. 317 - 336.

Ὁ σ. ἐξετάζει τὰ ἐπώνυμα τῆς Δωδεκανήσου τὰ ὁποῖα σχηματίζονται: Ἀπὸ ὑποκοριστικὰ βαφτιστικῶν ὀνομάτων ἢ ἐπωνύμων, ἀπὸ μεγεθυντικὰ ἢ σκαπτικὰ, ἀπὸ ἔθνικὰ ἢ τοπωνυμικὰ, ἀπὸ ὀνόματα ἐπαγγελματικὰ, ἀπὸ ὀνόματα ποιμενικὰ, ἀπὸ διάφορα χαρακτηριστικὰ τοῦ σώματος, ἀπὸ ὀνόματα ζώων, ἀπὸ ὀνόματα φυτῶν καὶ καρπῶν, ἀπὸ βαπτιστικὰ ὀνόματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀπὸ τίτλους ἱερατικούς, ὀνόματα ἐκκλησιαστικὰ, ἀπὸ τίτλους πολιτικούς, ἱστορικὰ πρόσωπα, στρατιωτικούς ὄρους. Τέλος ἐξετάζει τὰ ἐπώνυμα γυναικῶν. Τὸ βάρος τῆς μελέτης πίπτει ἐπὶ τῶν ἐπωνύμων τῆς Ρόδου. Εἰς τὴν παρεχομένην βιβλιογραφίαν προσθετέα διὰ τὰ ἀπὸ τίτλους ἱερατικούς σχηματισθέντα ἐπώνυμα καὶ ἡ ἡμετέρα μελέτη, *Ἡ ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα καὶ ἡ μεσαιωνικὴ καὶ νεοελληνικὴ ὀνοματολογία*, Ἀθηνα 53 (1959), σ. 195 - 245.

78. Χρ. Ι. Παπαχριστοδοῦλου, Τοπωνυμικὰ καὶ ὀνοματικὰ Χάλκης Δωδεκανήσου, *Πλάτων* 12 (1960), 30 - 48.

Ὁ σ. δημοσιεύει συλλογὴν τοπωνυμίων ἐκ τῆς νήσου Χάλκης, τὴν ὁποίαν κατήρτησε κατὰ τὴν ἐκεῖ βραχείαν παραμονὴν του. Τὰ τοπωνύμια διαίρει εἰς τὰς κάτωθι κατηγορίας: Α' Αἰγαιακὰ (Ἀντράμασος - Κυμισάλα), Β' Ὀχυρω-

τικά ἢ τεχνικά ἔργα (Ἄλυκές, Βάρδια, Βίγλες, Ἐμπορειός κλπ.). Γ' Γεωργικά ἢ ποιμενικά (Ἀγρός, Βουκόλια, Βοῦες, Πρόπολη κλπ.). Δ' Λαογραφικά (Τ' ἀσκητῆ ἢ Τρύπα, Σαρακήνικον, Ἑλληνικό). Ε' Γεωγραφικοὶ ὄροι (Ἀγροθάλασσα, Ἀμαλή, Ἄμμος, Βαυνός κλπ.). ΣΤ' Σχῆμα τοῦ ἐδάφους (Ἀγναθοῦς, Ἀντρές, Ἀπίθωμα, Ἄρμενον κλπ.). Ζ' Ὄνόματα ζώων (Γάρρος, Περιστρεῶνας, Φτερόν). Η' Ὄνόματα φυτῶν (Ἀκάθτιν, Κισσός κλπ.). Θ' Τόποι θρησκευτικοὶ (ὀνόματα ἁγίων - Λατρεία Παναγίας). Ι' Προσωπωνυμία (τοπωνύμια ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτήτου). Ἀκολουθοῦν Ὄνοματολογικά (ἦτοι ὀνόματα ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας — ἀπὸ ἐπιγραφάς : Θεάρτεμις - Θαρσυλλός - Οὐλία, — ἐπαγγελματικά ἢ ἐπωνύμια βυζαντινὰ ἢ νεώτερα ἠρώων τοῦ 1821 — ὀνόματα ἀπὸ φυσικὰ φαινόμενα — ἀπὸ πολυτιμοὺς λίθους, ἀπὸ κοσμητικὰ ἐπίθετα, ἀπὸ ὀνόματα ζώων, φυτῶν, ἀνθέων, ἀπὸ ξενικὰ ὀνόματα καὶ ἀπὸ ἐπωνύμια. Τὴν μελέτην κλείει μία σχετικὴ βιβλιογραφία. Ὁ σ. ἐνίων τοπωνυμίων ἐπιχειρεῖ καὶ τὴν ἐτυμολογίαν.

79. Δημ. Α. Πετροπούλου, < Γλώτται > Δημοτικῶν Τραγουδιῶν, Ἀθήνα 1960,

**Αφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη*, σ. 337 - 355.

Ἢ εἰς τὰ δημοτικὰ τραγούδια χρῆσις λέξεων τῶν ὁποίων ἡ σημασία εἶναι σπανία ἢ ἀσυνήθιστος εἰς τὸν πεζὸν προφορικὸν ἢ γραπτὸν λόγον ἀποτελεῖ τὸ θέμα τῆς ἀνωτέρω πραγματείας.

Αἱ λέξεις αὗται μὲ τὴν περιορισμένην χρῆσιν ἢ αἰ καθαρῶς διαλεκτικαὶ ἦσαν γνωσταὶ καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν καὶ ἐκαλοῦντο < γλώτται >. Τοιαύτας < γλώττας > ἐξετάζει ὁ σ. εἰς τὴν σημερινὴν δημώδη ποίησιν καὶ διακρίνει αὐτάς εἰς ἑλληνικὰς καὶ ξένας. Ἀπαντοῦν δὲ αὗται εἴτε εἰς τὰ ποιήματα εἴτε εἰς ἐξορκισμοὺς καὶ σατιρικὰ ποιήματα, καὶ εἶναι εἴτε ἀρχαῖαι εἴτε βυζαντιναὶ εἴτε νεώτεραι. Τὸ θέμα εἶναι λίαν εὐρύ καὶ ἐνδιαφέρον καὶ ὁ σ., παρ' ὅλην τὴν στενότητα τοῦ χώρου, τὸ ἐξετάζει λίαν μεθοδικῶς ἐπὶ τῇ βάσει πλουσίου ὕλικου.

80. Ἐλενας Η. Πολίτη, Μανόλη Τριανταφυλλίδη Κατάλογος ἔργων, **Αφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη*, Θεσσαλονίκη 1960, σ. 25 - 39.

Ἢ σ. καταγράφει τὰς δημοσιευθείσας μελέτας τοῦ ἐκλιπόντος καθηγητοῦ, αἵτινες ἀνέρχονται εἰς 175. [Νῦ 1 (1903) - 175 (1960)].

81. Ἰω. Χ. Πούλου, Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Κορινθίας, *Πελοποννησιακά* 3 - 4 (1960), σ. 343 - 347.

Ἢ ἐγκατάστασις ποιμένων ἢ γεωργῶν Ἀλβανῶν τῆς πατρίδος τῶν Τόσκηδων εἰς τὴν Κορινθίαν κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ 15ου αἰ. ἀπετέλεσε θέμα ἰδιαιτέρως μελέτης τοῦ συγγραφέως. Ζῶσα μαρτυρία τῆς ἐποικίσεως ἐκείνης εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐπιβίωσις τῆς Ἑλληνοαλβανικῆς διαλέκτου, τὴν ὁποίαν, πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὁμιλοῦν ἀκόμη καὶ σήμερον οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς τῆς Κορινθίας καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ἐκεῖ ἄλβανικὰ τοπωνύμια.

Ἐπειδὴ οἱ ἐγκατασταθέντες ἦσαν κυρίως γεωργοὶ καὶ ποιμένες, παρ' ὅλον ὅτι διετήρησαν τὸ ὀρθόδοξον χριστιανικὸν δόγμα καὶ ἐνωρὶς ἐξελληνίσθησαν, ἀφῆκαν πολλὰ τοπωνύμια. Μίαν κατηγορίαν τούτων, τὰ λήγοντα εἰς *εζα* = *εζα*

έξετάζει ὁ σ. εἰς τὴν παρούσαν μελέτην του (: Βέσζα, Γ'κούρζα κλπ.). Τὰ τοπων. ταῦτα ἀπαντοῦν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ἀλβανοφώνων καὶ ὡς προσηγορικά πάντοτε μὲ σημασίαν ὑποκοριστικὴν (**veshēz-a* = μικρὸ ἀφτί). Ὁ σ. παρατηρεῖ ὅτι τὰ εἰς -εζα τοπων. δηλοῦν πάντοτε τὴν ἐν τῷ τόπῳ ὑπαρξίν τοῦ ὑπὸ τοῦ θεματικοῦ προσηγορικοῦ σημασιολογούμενου πράγματος, εἴτε ἐν ἐννοίᾳ πλησμονῆς, εἴτε ἐν ἐννοίᾳ ὁμοιότητος. Δηλ. τὸ ἐπίθημα -εζα ὡς παραγωγικὴ κατάλ. τοπων. προσέδωκεν εἰς ταῦτα ἐννοίαν περιεκτικὴν, ἐνῶ ἀντιθέτως τὰ ὅμοια προσηγορικά διατήρησαν τὴν ὑποκοριστικὴν σημασίαν τῆς ἐν τῷ ἐπιθήματι τοῦτῳ κατάλ. -εζ. Τὸ ἐπίθημα -εζα, ἐκληφθὲν ὡς ἰδιαιτέρα παραγωγικὴ κατάληξις, χρησιμοποιεῖται πρὸς σχηματισμῶν τοπικῶν ὀνομάτων μὲ σημασίαν περιεκτικὴν, μόνον ἐκεῖ ὅπου τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι λέξις ἑλληνικὴ, π.χ. *Κρασιδίζα* = *κρασιδί > γρασιδί* — τόπος ὅπου ἐσκέιρετο ἄλλοτε γρασιδί.

82. Gerardo Rohlfs, *All'origine dei cognomi nel mezzogiorno d'Italia. Estratto dall'Almanacco Calabrese 1960*, σ. 68 - 71 [Istituto Grafico Tiberino, Roma].

Ὁ σ. μετὰ μίαν βραχείαν ἐπισκόπῃσιν τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἀρχαίων ρωμαϊκῶν ἐπωνύμων [prenome-nome (gentilizio) cognome: G. Julius Caesar, M. Tullius Cicero], ἢ τῆς ἐπικρατήσεως ἐνὸς μόνου ὀνόματος (Honorius) ἢ τῆς καθιερώσεως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν, ἐνὸς γερμανικοῦ ἐπωνύμου (Grimaldus) ἢ βραδύτερον κατὰ τὸν 8ον αἰ. δύο, τῶν nome e cognome (Arnaldo Orso, Stefano Lupo), εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐπωνύμων, τὰ ὅποια ἀπαντοῦν εἰς ἔγγραφα τῆς Καλαβρίας ἤδη ἀπὸ τοῦ 1116 (βλ. *Trinchera, Syllabus graecorum membranarum, Napoli 1865*). Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐπωνύμων παραθέτει καὶ τὸ ἀντίστοιχον Ἑλληνικόν, ὡς Leo Kalogerus (1118) - greco Καλόγερος, Pelegrinus Troccalás, greco Τσουκαλάς κλπ. Μεταξὺ τῶν ὀνομάτων ὑπάρχουν καὶ τὰ λήγοντα εἰς πῶλος (πουλλος): Gregoropoulos, Argyropulos, Stavropoulos κλπ., ἄλλα ἔχουν τὸν τύπον τοῦ ἔθνικοῦ ὡς Albanese, Saracino, Turco, ἄλλα δηλοῦν ἀξίωμα ἢ ἐπάγγελμα, ὡς Notaristéfano, Notarisnicolo, Mastronicola κλπ. Τέλος ἐξετάζει τὰς διαφορὰς καταλήξεις τῶν ἐπωνύμων ἰδίως τῶν ἐθνικῶν, παρὰ τὰς ὁποίας σημειώνει καὶ τὰς ἀντιστοιχίας ἑλληνικάς, ὡς *iti* (gr. -ίτης (assaniti, di cassano, πβ. Ἀργίτης, *otí* (gr. -ιώτης), *apo* (gr. -ιανός), *do* (gr. -αῖος) *itano* (gr. -ίτης) κλπ.

83. Δημ. Χ. Σέττα, *Γλῶσσα καὶ Λαογραφία τῆς Εὐβοίας. Νερόμυλος - Κτηνοτροφία - Ποιμενικὸς βίος*, *Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν* 7 (1960), σ. 40 - 126 καὶ ὡς ἀνάτυπον, σσ. 108.

Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι δημοσίευσίς ἐργασίας ὑποβληθείσης εἰς τὸν διαγωνισμόν τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ 1956.

Ὁ σ. εἰς τὸ *Πρῶτον μέρος* (σ. 7 - 30) ἐκθέτει τὰ κατὰ τὸν νερόμυλον παρέχων ὅλην τὴν σχετικὴν ἰδιοματικὴν ὀρολογίαν. Ἀναγράφει ἐπίσης παραδόσεις, προλήψεις καὶ παροιμίας σχετικὰς μὲ τὸν μύλον καὶ δίδει (σ. 29) μίαν στατιστικὴν τῶν μύλων καὶ μυλωνάδων τῆς Ἁγίας Ἄννης Εὐβοίας καὶ τῶν γειτονικῶν χωρίων.

Εἰς τὸ *Δεύτερον μέρος* (σ. 81-83) ὁ σ. ἐξετάζει τὰ κατὰ τὴν κτηνοτροφίαν γενικῶς καὶ δίδει (σ. 82) μίαν στατιστικὴν τῶν ποιμένων τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας. Εἰς τὰς σσ. 73-83 ἀναπτύσσει τὸ κεφ. *Ἡ λαογραφία καὶ ὁ Τσοπάνης*. Ἐξετάζονται ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὸν ποιμενικὸν βίον δηλ. ὁ τσοπάνης, τὰ πρόβατα, τὰ γίδια, τὰ ὄνοματὰ αὐτῶν, ἡ κουρά, ἡ γέννα, αἱ ἀσθένειαι, ἡ τυροκομία κλπ. Πάντα ταῦτα δίδονται ὑπὸ τὸν γλωσσικὸν ἰδιωματικὸν τύπον.

Ἀκολουθεῖ (σ. 85-88) διήγημα ἀγροτικοῦ βίου εἰς τὸ ἰδιῶμα τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ σχετικοῦ λεξιλογίου (σ. 89-91). Ἡ μελέτη τελειώνει μὲ τὸ κεφ. *Γλωσσικά, φωνητικὰ καὶ γραμματικὰ παρατηρήσεις εἰς τὸ ἰδιῶμα τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας* (σ. 92-99), ὅπου ὁ συγγραφεὺς δίδει μίαν μικρὰν γραμματικὴν τοῦ ἰδιώματος. Τέλος (σ. 100) προσθέτει καὶ σχετικὴν ποιμενικὴν βιβλιογραφίαν. Ἐν ὅλῳ ἔργῳ κοσμοῦν φωτογραφίαι καὶ καλλιτεχνικὰ σκίτσα, διὰ τῶν ὁποίων τὰ περιγραφόμενα ἀντικείμενα γίνονται πλήρως ἀντιληπτά.

Ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς μελέτης ταύτης ἔκρεπε νὰ εἶναι πίναξ τῶν ἐν τῇ μελέτῃ ἰδιωματικῶν λέξεων.

84. Σοφίας καὶ Εἰρήνης, τῶν Α.Α. Β.Β. Υ.Υ. τῶν βασιλοπαίδων καὶ τῆς καθηγητρίας αὐτῶν Θεοφανοῦς Α. Ἀρβανιτοπούλου, Ἀρχαιολογικά ποιήματα, Ἐν Ἀθήναις 1960, σσ. 62.

Ἡ μελέτη εἶναι κυρίως ἀρχαιολογική. Γλωσσικῶς ἐνδιαφέρει ἀπὸ ἀπόψεως ὀνομάτων ἐκ τῶν δημοσιευμένων ἐπιγραφῶν καὶ διότι συναντᾶται εἰς ἐπιγραφὴν ἢ ἀθησαύριστος λέξις *ἐνναία* : *δρος ἐνναίας πεπραγμένης καὶ δχετῶι διαγωγῆς* (σελ. 31).

Ἡ λ. *ἐνναία* χαρακτηρίζεται ὡς οὐσ. ἐξ ἐπιθέτου παραγομένου ἐκ τοῦ ρήματος *νάω* = *ρέω* (ἐν δὲ κρήνῃ ναίει, Ὀμήρ. Ὀδ. ζ 292, καὶ φροσιὰτα μακρὰ ναίουσιν Ἰλ. Φ 197, ὅφρ' ἂν ὕδωρ τε ναίει Πλάτ. Φαίδρ. 267 D). Ἐν τῇ καθιερωμένῃ φωνῇ σημαίνει ποτιζομαι : ναομένοισι τόποις (Νικ., Ἀποσπασμ. 2,58).

Αἱ σ. παρατηροῦσιν ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς ρίζης παράγονται καὶ τὰ ἀέ-να-ος, νά-μα, Να-ιάς, Νη-ιάς, να-ρός, νη-ρός, Νη-ρεύς, πιθανῶς δὲ καὶ τὸ νε-ρό τῆς νέας Ἑλληνικῆς καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ νεαρὸν ὕδωρ, ὡς τινες τῶν γλωσσολόγων φρονοῦν. Ἐν συνεχείᾳ ἐξετάζονται καὶ ἄλλαι λέξεις τῆς ἐπιγραφῆς.

85. Θ. Σταύρου, Ἡ γραφὴ τοῦ Λεσβιακοῦ ἰδιώματος, Ἀφιέρωμα εἰς τὴν μνήμην τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 1960, σ. 381-391.

Ὁ σ., λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ λογοτεχνικὰ κείμενα γεγραμμένα εἰς τὸ σημερινὸν γλωσσικὸν ἰδιῶμα τῆς Λέσβου καὶ χρησιμοποιῶν τὴν μονοτονικὴν γραφὴν, ἐκφέρει τὴν γνώμην του ὡς πρὸς τὴν γραφὴν τοῦ ἰδιώματος τούτου ἢ καὶ ἄλλων βορείων ἑλληνικῶν ἰδιωμάτων ἀπὸ λογοτέχνας ἢ λαογράφους, χωρὶς νὰ ἀπομακρύνωνται πολὺ ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν ὀρθογραφίαν.

Τὰ προτεινόμενα ὑπὸ τοῦ σ. εἶναι 1) Κατάρξεις τῆς ψιλῆς καὶ τῆς δασείας. 2) Διατήρησις ἐνὸς τονικοῦ σημείου κατὰ προτίμησιν μιᾶς κουκίδας εἰς τὰς δισυλλάβους, τρισυλλάβους ἢ πολυσυλλάβους λέξεις καὶ εἰς τὰς μονοσυλλάβους, αἱ ὁποῖαι τονίζονται κατὰ τὴν προφορὰν. 3) Χρησιμοποίησις τοῦ ἀποστροφικοῦ μόνον ὅταν πρόκειται περὶ ἐκθλίψεως, ἀφαιρέσεως καὶ ἀποκοπῆς. 4)

Συγκόλλησιν τῶν γραμμάτων γκ, γγ, μπ, ντ, ὅταν εἶναι ἀπλᾶ συμφωνικά συμπλέγματα, ὅταν δηλ. ἡ προφορὰ τους εἶναι ἡ τῶν λατινικῶν b, d, g καὶ δχι ρινική. 5) Σημάδεμα τῶν γραμμάτων σ, ς, ζ, λ, ν, κ, γ, χ καὶ τῶν συμπλεγμάτων γκ, γγ μὲ κουκίδα ἢ μὲ μίαν γραμμὴν, ὥστε τὸ σ, ς νὰ προφέρεται ch τὸ ζ ὡς j καὶ τὰ ἄλλα ὡς οὐρανικά. 6) Καθιέρωσιν τῶν διαλυτικῶν ἐπὶ τῶν συμφώνων κ, π, ς, σ, ζ, ξ πρὸς δήλωσιν τῆς βασικῆς τοῦ προφορᾶς πρὸ συμφώνων καὶ 7) Κατάργησιν τῶν αυ καὶ ευ.

86. Γ. Σωφρονίου, Ἀνδρέας Κάλβος. (Ἄγνωστα κείμενα - Γλωσσικά), Παρυσσός 2 (1960), σ. 387 - 415.

Ὁ σ. κάμνει γενικὰς παρατηρήσεις εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Κάλβου, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει προσωπικὴν καὶ ἰδιόμορφον. Παρέχει δείγματα τῆς γλώσσης τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ Κάλβος, ὅταν τῆ 1820 μετέφρασε τὸ βιβλίον τοῦ S. Bagger, Common Prayer Book. Ἡ δυσκολία εἰς τὴν δημοτικὴν ἢ τὴν καθαρῆσαν χαρακτηρίζει τὸν νεαρὸν Κάλβον. Ἀργότερα ἐγένετο ἀπόλυτος κύριος τῆς καθαρῆσσης, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τοῦ James Meyrick τῆ 1861. Τῆ 1818 ἔδωκεν εἰς τὸ Λονδίνον διαλέξεις διὰ τὴν προφορὰν τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Ἑλληνικῆς. Σκοπὸς τοῦ ἦτο νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ προφορὰ παραμένει ἡ ἰδίᾳ ὅπως εἰς τὴν κλασσικὴν περίοδον καὶ εἶναι ἐσφαλμένη ἡ θεωρία τοῦ Ἑράσμου.

Τῆ 1819 εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῆς « Ἀρμονικῆς Γραμματικῆς τῶν κυριωτέρων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων γλωσσῶν » τοῦ Fr. Nizam, γράφει εἰς πέντε πυκνοτυπωμένας σελίδας γραμματικὴν τῆς Ἑλληνικῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει τὰς γλωσσικὰς θεωρίας τοῦ Κάλβου πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν Ὁδῶν. Τὴν γραμματικὴν αὐτὴν ὁ σ. δημοσιεύει ἐν τέλει τῆς παρούσης μελέτης (σ. 411-415). Αὕτη περιέχει ἀρκετὰ σφάλματα, δι' ὧν ἀποδεικνύεται ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ Κάλβου εἰς τὰ νέα Ἑλληνικά.

Ὁ Κάλβος πιστεύει ὅτι ἡ νέα Ἑλληνικὴ θὰ ἀφομοιωθῆ μὲ τὴν ἀρχαίαν. Τῆ 1820 ἐξέδωκε τὰ « Ἱταλικά μαθήματα », ὅπου ἀναγγέλλει ὅτι θὰ ἐκδώσῃ « Ἑλληνοαγγλικὸν Λεξικόν ».

Ὁ σ. μετὰ ταῦτα κάμνει μερικὰς παρατηρήσεις διὰ τὰ γλωσσικὰ δάνεια τοῦ Κάλβου ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ τὴν Βίβλον καὶ διὰ τὴν χρῆσιν τῶν σχημάτων τοῦ λόγου εἰς τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ.

87. Donald C. Swanson, University of Minnesota, *Modern Greek Studies in the West*. A critical bibliography of Studies on Modern Greek Linguistics, Philology, and Folklore, in Languages other than Greek. New York. [The New York Public Library], 1960, σσ. 99.

Ὁ σ. εἰς τὸ παρὸν τεῦχος καταγράφει τὰς εἰς ξένας γλώσσας μελέτας περὶ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς, τὰς συγγραφείσας ὑπὸ ξένων καὶ ὑπὸ Ἑλλήνων ἐπιστημόνων. Παραλλήλως, ὡς γράφει εἰς τὸν πρόλογον, ἔχει καταρτίσει καὶ τὴν βιβλιογραφίαν τῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μελετῶν περὶ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς. Ταύτην ὁμως δὲν δημοσιεύει ἔνεκα τῶν τυπογραφικῶν δυσκολιῶν τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζει εἰς τὴν Ἀμερικὴν δι' ἐκτύπωσιν μελετῶν δι' Ἑλληνικῶν στοιχείων. Τὸ παρὸν τεῦχος περιλαμβάνει τοὺς τίτλους 1032 μελετῶν. Εἰς

τούτους δέον νά προστεθῶσι καί αἱ σημειούμεναι δι' ἑκάστην μελέτην βιβλιοκρισίαι. Ὁ σ. διὰ τὸν καταρτισμὸν τῆς βιβλιογραφίας εἰργάσθη εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἰς Ἀθήνας (εἰς τὴν Γεννάδειον Βιβλιοθήκην). Ἡ μεθοδικὴ κατάταξις τῆς ὅλης καθιστᾷ τὴν βιβλιογραφίαν λίαν εὐχρηστον. Τὸ τεύχος περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς: Πρόλογον (σ. 5), Πίνακα τῶν περιεχομένων (σ. 7-8). Εἰσαγωγήν (σ. 9-25). Βραχυγραφίας 192 περιοδικῶν (σ. 27-32). Βιβλιογραφικούς τίτλους (σ. 33-81) καὶ Πίνακας (σ. 83-93). Ἀναλυτικώτερον περιλαμβάνει Βιβλία καὶ Μονογραφίας (Γλωσσολογίας, Λαϊκῶν βυζαντινῶν κειμένων, Συγχρόνου λαϊκῆς φιλολογίας, Συγχρόνου ἑλληνικῆς Λογογραφίας). Ἄρθρα εἰς περιοδικὰ (Γλωσσολογίας, Λαϊκῶν βυζαντινῶν κειμένων, δημοτικῆς φιλολογίας, Συγχρόνου ἑλληνικῆς Λογογραφίας). Προσθετὰ (Βιβλία καὶ ἄρθρα). Πίνακας (Συγγραφεῶν - Λέξεων καὶ Ὀνομάτων, τὰ ὅποια ἔξετάζονται εἰς τὰς μελέτας - Περιοχῶν καὶ Τόπων - Συμμελίκτων). Τὰ κατὰ τὴν γλωσσολογίαν εἰδικώτερον ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Linguistics Books and Monographs. Periodicals N° 1-8, σ. 33. History of Studies N° 4-8, σ. 33. Collected Essays N° 9-11, σ. 33. General Studies N° 12-18, σ. 33-34. The Language Question N° 19-22, σ. 34. Grammars of Formal Written Greek (katharevusa) N° 23-25, σ. 34. Grammars of Demotic N° 26-32, σ. 34-35. Dictionaries N° 33-41, σ. 35.

Local Dialects. General N° 42-45, σ. 35. Greek in South Italy N° 46-55, σ. 35-36. Tsakonian N° 56-60, σ. 36. Other Dialects N° 61-74, σ. 36-38. Phonology (and orthography) N° 75-79, σ. 38. Morphology 80-82. Loanwords N° 83-90, σ. 38-39. Onomastics N° 91-94, σ. 39. Modern Editions of the Oldest Grammars and Dictionaries N° 95-98, σ. 39. Miscellaneous N° 99-104, σ. 39-40.

Periodical Articles, σ. 49-64. *Linguistics.* Bibliography and History Studies N° 248-260, σ. 49. General Studies N° 261-272, σ. 49-50. The language Question N° 273-305, σ. 50-51. Onomastics N° 306-331, σ. 51-52.

Modern Greek Dialects. General N° 332-341, σ. 52. Tsakonian Dialect N° 342-354, σ. 52-53. Greek in South Italy N° 355-390, σ. 53-54. Cyprus and Anatolia. Russian dialects N° 391-415, σ. 54-55. Others dialects N° 416-446, σ. 55-56. Rhonology N° 447-471, σ. 56-57. Morphology and Syntax N° 472-510, σ. 57-59.

Vocabulary and Wordstudies. The modern greek thesaurus 511-515, σ. 59. Special groups of Words N° 510-522, σ. 59. Studies of Individual Words N° 523-600, σ. 59-62. Loanwords in Greek N° 601-615, σ. 62. Balkan Linguistics N° 616-632, σ. 62-63. Miscellaneous and Unclassified N° 643-653, σ. 63-64.

Addenda. Articles Linguistics. N° 937-943, σ. 75. Books N° 975, σ. 76.

Further Addenda. Articles. Linguistics. N° 986-1012, σ. 79-80.

86. Β. Ν. Τατάκη, Ἡ σκέψη καὶ ἡ λέξις κατὰ τοὺς Ἑλληνας φιλοσόφους, Ἀπίρωμα στὴ μνήμῃ τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 1960, σσ. 393-404.

Ὁ σ. εξετάζων τὸ πρόβλημα « ὁ λόγος ὡς φορεὺς τοῦ ψυχικοῦ κόσμου » παρατηρεῖ ὅτι δύο εἶναι τὰ στάδια τῆς πορείας τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου : τὸ *μαγικόν*, κατὰ τὸ ὅποσον ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου παρὰ μόνον μὲ τρόπον μαγικόν, καὶ τὸ *πνευματικόν*, κατὰ τὸ ὅποσον ὁ ἄνθρωπος συνειδητοποιεῖ τὸ ὅτι ἡ δύναμις τοῦ λόγου εἶναι φορεὺς τοῦ πνευματοῦ του. Τὴν συνειδησίην διὰ τὴν πνευματικὴν δύναμιν τοῦ λόγου ἔκαμαν πρῶτον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἵτινες εἶδον τὸν λόγον ὡς ἔκφρασιν τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου, « ὡς ἴδιον ποιὸν ἀνθρώπου », δι' αὐτὸ καὶ ἐκαλλιέργησαν αὐτὸν θεμελιώοντες τὰς σχετικὰς ἐπιστήμας.

Ἐχομεν δύο λόγους : τὸν ἐξωτερικόν, τὸν προφορικόν ἢ γραπτὸν λόγον, τὴν γλῶσσαν δηλ. (ἀνάπτυξις γραμματικῆς) καὶ τὸν ἐνδιάθετον λόγον, τὴν σκέψιν. Ἡ συστηματικὴ μελέτη τῶν ἀρθρώσεων τοῦ σιωπηλοῦ λόγου θὰ μᾶς δώσῃ τὴν Λογικὴν. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὠνόμασαν μὲ τὸν ἴδιον ὄρον *λόγος* καὶ τὴν σκέψιν. Ὁ Παρμενίδης καὶ ὁ Ἡράκλειτος διέκριναν δύο εἰδῶν γνώσεις τὴν *ἐπιστήμην* καὶ τὴν *δόξαν*. Οἱ Σοφισταὶ ἔκαμαν συστηματικὴν μελέτην τῆς τεχνικῆς τοῦ λόγου καὶ συνδέουσαν τὴν γνώσιν μὲ τὴν δρᾶσιν. Ὁ Πρωταγόρας τονίζει τὸν ἐνδιάθετον μὲ τὸν προφορικόν λόγον, τὴν σκέψιν μὲ τὴν λέξιν. Καὶ οἱ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι ταυτίζουν τὴν σκέψιν μὲ τὴν λέξιν ἀλλὰ μὲ βῆσιν τὴν αἴσθησιν. Τὰ « λεκτὰ » εἶναι ὅ,τι δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅ,τι ἐκφράζομεν μὲ τὴν γλῶσσαν διὰ τὰ πράγματα. Προβαίνουν εἰς τὴν συστηματικὴν ἀνάλυσιν τῶν κρίσεων « ἀξιωματῶν ». Καὶ οἱ Στωϊκοὶ ταυτίζουν τὴν σκέψιν μὲ τὴν λέξιν, ἀλλὰ κατὰ τὸν ἰδικόν των τρόπον. Διαχωρισμὸν τῆς σκέψεως ἀπὸ τὴν λέξιν ἀναζητεῖ ὁ Πρόδικος ὁ Κεῖος. Εἰς τὰς ἀρθρώσεις τοῦ λόγου θεμελιώνει ὁ Ἰσοκράτης τὴν θεωρίαν του καὶ θέλει τὸν λόγον κυβερνήτην τοῦ ἀνθρώπου αὐτόνομον, πορευόμενον μὲ λογικὴν ἀναγκαιότητα. Τὴν θεωρίαν του συνεχίζουν ὁ Πλάτων (Ἰδέαι) καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (λογικὴ ἀναγκαιότης). Ὁ Πλάτων εἰς τὸν Θεαίτητον διερευνᾷ τὰς τρεῖς σημασίας τοῦ ὄρου « λόγος ». Ὁ ἴδιος ἠρνήθη ἀπόλυτον ταυτισμὸν σκέψεως καὶ λόγου.

89. Φωτεινῆς Θ. Γζωρτζάκη, Ὁ Μανόλης Τριανταφυλλίδης στὴν ὑπηρεσίᾳ τῆς Παιδείας, Ἀνατύπωση ἀπὸ τὸ περιοδικὸν *Παιδεία καὶ Ζωὴ* (τεύχ. 8, 1960, ἀφιέρωμα στὸν Μανόλη Τριανταφυλλίδη) Ἀθήνα 1960, σ. 1-8.

Ἡ σ. δίδει μίαν εἰκόνα τῶν προσπαθειῶν καὶ ἐργασιῶν τοῦ Μ. Τριανταφυλλίδη διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς δημοτικῆς γλώσσης εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, διότι « τὸ ἀντίκρισμα τῶν ἐκπαιδευτικῶν προβλημάτων δὲν ἦταν γιὰ τὸν Τριανταφυλλίδη πάρεργη ἀπασχόληση πλάι στὴν ἐπιστημονικὴ του ἐργασία, ἀλλὰ πνοὴ ζωῆς, πού ἔδινε νόημα καὶ σκοπὸ στὸ ἐπιστημονικὸν ἔργο του ».

90. Τσιτσέλη Ἥλ., Κεφαλληνιακὰ Σύμμικτα. Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν τῆς νήσου Κεφαλληνίας εἰς τόμους τρεῖς. Τόμος Δεύτερος.

Ἐκκλησιαστικά. Μονῶν Ἱστορίαι. Χρονογραφίαι. Πολιτικά καὶ στατιστικά σημεῖωματα. Ἐν Ἀθήναις 1960, σσ. 687.

Ἡ μελέτη αὕτη, ἐκδοθεῖσα ἐκ καταλοῖπου χειρογράφου τοῦ συγγραφέως, ἐπιμελεῖται τοῦ Κ. Π. Φωκά - Κοσμετάτου, διαιρεῖται εἰς ὀκτώ μέρη, ἅτινα περιλαμβάνουν ποικίλον καὶ λίαν ἐνδιαφέρον ὕλικόν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας.

*Από γλωσσικῆς ἀπόψεως εἶναι ἐπίσης ἐνδιαφέρουσα διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ ἀναγραφομένων ὀνομάτων καὶ ἐπωνύμων τῆς νήσου καθὼς καὶ τοπωνυμίων αὐτῆς. Ἰδίως λίαν ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ δημοσίευσις τοῦ Κτηματολογίου τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου (Τμήμα τρίτον, σ. 488 - 492). Ἐκ τοῦ κώδικος τούτου πολλὰ μαρθάνομεν διὰ τὰ τοπωνύμια καὶ τὰς οἰκογενεῖας τῆς μεσαιωνικῆς Κεφαλληνίας. Πλῆθος ὀνομάτων καὶ τοπωνυμίων εὕρισκει τις καὶ εἰς τὸ Δεύτερον τμήμα (σ. 229 - 390), ὅπου ἐξετάζονται αἱ μοναὶ τῆς νήσου, ὀρθόδοξοὶ τε καὶ καθολικαὶ καὶ παρέχονται τὰ ὀνόματα αὐτῶν, τὰ ὀνόματα τόπων τῶν κτημάτων ὡς καὶ τὰ ὀνόματα καὶ ἐπωνύμια ἡγουμένων καὶ μοναχῶν.

Γενικῶς ὁ τόμος οἶτος εἶναι ἐν λίαν ἐνδιαφέρον Χρονικὸν τῆς νήσου Κεφαλληνίας.

91. Ἄγ. Τσοπανάκη, Μικρὴ συμβολὴ στὴν ἐξέλιξη τοῦ Ἑλληνικοῦ φωνηεντισμοῦ. Ἡ περιπτώσις γοητεύω - γητεύω [= jiténo] καὶ ἡ ἐξέλιξη τῶν διφθόγγων αι, οι σὲ π, ι), Ἀφιέρωμα πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 1960, σσ. 425 - 448.

*Ὁ σ. ἐν ἀρχῇ ἐξετάζει τὰς προταθείσας ἐτυμολογίας τοῦ γητεύω δηλ. τὴν ὑπὸ Γ. Κατζιδάκι ἐκ τοῦ γυρεύω ἢ γυρτεύω καὶ τὴν τοῦ Φιλίππου ἐκ τοῦ γοητεύω ((ε)γῶ - γητεύω) καὶ ἀποκρούει αὐτάς. Ὑποστηρίζει ἐν συνεχείᾳ ὅτι τὸ γητεύω προήλθε φωνητικῶς, σημασιολογικῶς καὶ ἱστορικῶς ἀπὸ τοῦ γοητεύω διὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ ο + ι = ι. Μετὰ ταῦτα ἐξετάζει τὰ κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν διφθόγγων αι καὶ οι καὶ σημειώνει τὰς διαφορὰς ἐξελίξεις τοῦ συμπλέγματος ου + ι ἢτοι α) ο + ι > ο, β) ο + ι > ου + ι, γ) ου + ι > ου, ο + ι > ου + ι > ου, δ) ο + ι > ου + ι > καθὼς καὶ τὰ ἀντίστροφα συμπλέγματα α) ι + ο, ι + ου > ο, ου, β) ι + ο > ιο, γ) ι + ο > ὀ, ε, δ) ι + ο, ι + ου > (ὐ) > ι.

Ἐξετάζει ἀκόμη τὴν ἐξέλιξιν λατινικοῦ φθόγγου qui (= υοι, πουι, κуй, κυ). Παρατηρεῖ ἐπίσης ὅτι ἡ ἔκκρουσις τοῦ στενοτέρου φωνήεντος εἶναι φαινόμενον τὸ ὁποῖον κυριαρχεῖ εἰς τὴν τελευταίαν φάσιν τῆς Ἑλληνικῆς φωνητικῆς (11 - 12 αἰῶν).

Τὸν 3 π.Χ. αἰ. ἀρχίζει ἡ σύγχυσις εἰς τὴν γραφὴν καὶ προφορὰν τοῦ οι καὶ υ καὶ ἡ ἀναλλαγὴ τοῦ ι - οι συγγέεται εἰς τὴν γραφὴν μέχρι τοῦ 10 αἰῶνος, ὅποτε συμπίπτουν οἱ δύο φθόγγοι μὲ τὸ ι. Ἡ προφορὰ τοῦ η ὡς ι συντελεῖται τὸν 2 ἢ 3 μ.Χ. αἰ. καὶ ἡ σύμπτωσις μεταξὺ τοῦ η, ει, ι εἶναι τῆς αὐτῆς ἐποχῆς. Τὸ οι καὶ υ ἀναλλάσσεται εἰς τοὺς καπύρους ἀπὸ τὸ 150 π.Χ. Ἡ τελικὴ σύμπτωσις τοῦ οι καὶ υ μὲ τὰ η, ει, ι πραγματοποιεῖται τὸν 10 αἰ. Ἔως ὅτου ὁμως φθάσουν εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον διήλθον ἀπὸ ἐνδιαμέσους φωνητικῆς φάσεις ὡς αἱ υι ἢ υῖ > ἡ (διὰ τὸ οι) καὶ ου ἢ ἡ (διὰ τὸ υ).

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ γοητεύω εἰς γοιτεύω - γυτεύω - γιτεύω ἦτο ὀριστικὴ τὸν 7 αἰ. (ἡ πρώτη μνεῖα ἀπαντᾷ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου τοῦ Τροῦλλου 691, ὅπου ἀναφέρεται τὸ γυτευτῆς γυτευτρία μὲ υ). Τέλος (σ. 438 - 448) ἀσχολεῖται μὲ τὴν προφορὰν καὶ ἐξέλιξιν τῶν διφθόγγων οι καὶ αι εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν.

92. Ἄγ. Τσοπανάκη, Πολύγυρος, Μακεδονικά 4 (1955 - 1960), σ. 374 - 382. Θεσσαλονίκη.

Ὁ σ. ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ τοπων. *Πολύγυρος* τῆς Χαλκιδικῆς τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ Δ. Γεωργακάς (Beiträge zur Namenforschung 1955, σ. 275 - 286) καὶ παρατηρεῖ ὅτι ὁ Δ. Γεωργακάς ἐπαναλαμβάνει ἰδικῶς τοῦ γνώμας, θέλων νὰ διδάξῃ τοπωνυμικὴν μεθοδολογίαν, ἐνῶ δὲν προσφέρει τι τὸ θετικὸν εἰμὴ ἀσθηρῶς ἐτυμολογίας. Ἀντικρούων τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Γ. ταυτίζει λεξιλογικῶς καὶ γεωγραφικῶς τὸν Πολύγυρον μὲ τὸ ὄνομα *Πολύγηρος* τοῦ χρυσοβούλλου τοῦ Βασιανειάτη. Θεωρεῖ δηλ. τὸν Πολύγυρον ὡς «τσιφλίκι» βυζαντινοῦ τινος πλουσίου, ἔχοντος τὸ ἐπώνυμον *Πολύγυρος*. Εἰς ἐπίρροισιν τῆς γνώμης τοῦ ἀναφέρει τοπων. τῆς Ρόδου, τὰ ὅποια ἀνάγει εἰς τὰ ὀνόματα ἀρχαίων ἰδιοκτητῶν τῆς περιοχῆς.

93. Ἀγ. Τσοπανάκη, Βέρβενα, *Πελοποννησιακά* 3 - 4 (1960), σ. 396 - 400.

Ὁ σ., ἀναφέρων παλαιότερας ἐτυμολογίας τοῦ τοπωνυμίου — Λ. Σακελλαρίου ὡς ἀλβανικόν, Μ. Vasmer ὡς σλαβικόν καὶ Ν. Βέη ὡς ἑλληνικόν, ἐν ἀσφατισμῷ πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἰουχίου βερβίνια — ἀγεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὸ τοπωνύμιον ἔχει ἑλληνικὴν τὴν ἀρχὴν του καὶ πιθανὴν σχέσιν πρὸς τὸ ἀρχαῖον τοπων. *Βελβίνα* κόμη Λακωνικῆ (Ἰσούχιος) τὸ ὅποιον μαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ ἄλλοις τύποις ὡς *Βελβίνα* - *Βελεμία* - *Βέμβινα* καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος.

94. Ν. Γωμοδάκη, Ἀποθησαυρίσματα, *Ἀθηνᾶ* 64 (1960), σ. 3 - 16.

Ὁ σ. δημοσιεύει μικρὰ σημειώματα γλωσσικοῦ κυρίως ὕλικου ἀποθησαυρισθέντος κατὰ τὰς μελέτας τοῦ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων, τυχαίως καὶ οὐχὶ κατὰ σύστημα. Αἱ συναγωγαὶ τῶν χωρίων, αἱ παρατηρήσεις καὶ τὰ ἐρμηνεύματα εἶναι χρησιμώτατα εἰς τὴν λεξικογραφίαν καὶ ἱστορίαν. Τοιαῦτα εἶναι: 1. *Βυθοὶ λίθης* (σ. 3 - 8), 2. *Ὡς ἐκ (ἀπὸ) προσώπου (τινός)* (σ. 8 - 11), 3. *Ὁδὸν τὸ ἕμὸν ἢ τὸ σὸν* (σ. 11 - 12), 4. *Κατατολμῶν θαλάσσης* (σ. 12 - 13, 390), 5. *Συμπληρωματικά τῶν πτε - ἀρχης - ἀρχος* (σ. 13 - 15). Πίναξ συγγραφέων καὶ λέξεων (σ. 15 - 16).

95. Νικολ. Ι. Φλούδα, γυμνασιάρχου, *Βυζικιῶτικα ἤτοι Γεωγραφία - Τοπογραφία - Χωρογραφία - Λαογραφία - Ἀρχαιολογία - Ἱστορία Βυζικίου Γορτυνίας, Τόμος Α', Μέρος Α', Γεωγραφία - Τοπογραφία - Χωρογραφία*, Ἀθῆναι 1960, σσ. 144.

Ὁ σ. εἰς τὸ τεῦχος τοῦτο, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον τοῦ πρώτου τόμου, μεταξὺ τῶν ἄλλων θεμάτων ἐξετάζει καὶ τὸ ἐτυμὸν τοῦ ὀνόματος τοῦ χωρίου Βυζίκι (ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ χώρου ὅπου εἶναι ἐκτισμένος πρὸς βυζί (μαστόν)), καὶ τὰς δαιφόρους μαρτυρίας καὶ τύπους τοῦ τοπωνυμίου ἀπὸ τῆς πρώτης μνείας αὐτοῦ 1688 μέχρι σήμερον (σ. 13 - 24). Ἐνδιαφέρον ἐπίσης εἶναι τὸ τμήμα εἰς ὃ καταγράφει τὰ ὀνόματα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου (σ. 83 - 88), διότι οὕτω ἔχομεν τὸ ὀνοματολόγιον ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ὀνόματα, ὅσα ἀναφέρονται εἰς διαφόρους σελίδας τοῦ βιβλίου. Πλὴν τῶν σημείων τούτων καὶ ἄλλαι πληροφορίες διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν, βιομηχανίαν, ἐμπόριον, γράμματα κλπ., τὰς ὁποίας ὁ σ. μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας καὶ λεπτομερειῶν καταγράφει, καθιστοῦν τὸ ἔργον ἐνδιαφέρον.

Βλ. κρίσιν Δ. Β. Βαγγελάκου, *Ἀθηνᾶ* 64 (1960), σ. 382 - 388.

96. Βασ. Φόρη, Οί Ἑλληνικὲς λέξεις στὰ Γερμανικά, « Franz Dornseiff : Die griechischen Wörter im Deutschen 1950 », Ἀθήναι 1960 (ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περιοδικὰ Σήμερα 1960).

Ὁ σ., παρουσιάζων τὸ ἀνωτέρω βιβλίον τοῦ F. Dornseiff, σημειώνει ομάδας λέξεων τὰς ὁποίας ἔχει παραλάβει ἡ γερμανικὴ γλῶσσα ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν. Πλὴν τῶν ἐπιστημονικῶν ἔρων εἶναι καὶ ἄλλαι, ἐξ ὧν μέγα πλῆθος σχηματίζεται μὲ προθέματα ἑλληνικά ἢ καταλήξεις ἑλληνικὰς πρὸς δῆλων διαφόρων ἐννοιῶν. Ἐπίσης ἐνδιαφέρων παρουσιάζει ἡ ἀπόδοσις ἑλληνικῶν ἐκφράσεων, δηλ. στερεοτύπων λέξεων μὲ μίαν συγκεκριμένην ἐκφραστικὴν ἔννοιαν καὶ ἡ ὑπαρξίς λέξεων « ἀντιδανείων ». Ὁ F. Dornseiff τελειώνει τὸ βιβλίον του μὲ μίαν σύντομον ἱστορικὴν ἐπισκόπησην διὰ τὴν εἴσοδον τῶν ἑλληνικῶν λέξεων εἰς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν. Ἐξετάζει τὸν δανεισμὸν τῶν λέξεων κατὰ χρονικὰς περιόδους καὶ παρέχει πίνακα τῶν λέξεων τὰς ὁποίας ἤραυνησε.

97. Βασ. Φόρη, Ὀρθογραφικὰ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Κοζάνης. Ἀνάτυπον ἀπὸ τὸ Ἡμερολόγιον Δυτικῆς Μακεδονίας, τόμ. Α' (1960), σ. 212 - 214. Κοζάνη 1959, σ. 2 - 4.

Ὁ σ., λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ δημοσιεύματα τῶν τοπικῶν ἑφημερίδων τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας εἰς ἰδιωματικὴν γλῶσσαν, ἐξετάζει τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας συναντῶμεν εἰς τὴν γραπτὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἰδιωματικοῦ προφορικοῦ λόγου τῶν βορείων ἰδιωμάτων καὶ προτείνει ὠρισμένας γραφὰς διὰ τὴν πιστοτέραν ἀπόδοσιν τῶν ἰδιωματικῶν λέξεων.

98. Δ. Φωστέρη καὶ Ι. Ι. Κεσίσογλου, Λεξιλόγιον τοῦ Ἀραβανί. Πρόλογος Ν. Η. Ἀνδριώτη, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἀθήνα 1960, σσ. ιθ' + 214 [+ 2 χάριται ἐκτὸς κειμένου]. Collection de l'Institut Français d'Athènes. Κέντρον Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, Διεύθυνση Μέλπως Μερλιέ. Καππαδοκία 7.

Διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης συνεχίζεται ὑπὸ τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἡ ἐκδοσις μελετημάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν Γλῶσσαν, Λαογραφίαν καὶ Ἱστορίαν τῆς Καππαδοκίας. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχονται: Πρόλογος ὑπὸ τοῦ καθ. Ν. Ἀνδριώτη (σ. ζ' - ιθ'), ὅπου γίνεται μία γεωγραφικὴ τοποθέτησις τοῦ ἑλληνοφώνου καὶ χριστιανικοῦ χωρίου Ἀραβανίου τῆς Καππαδοκίας, παρατίθεται βιβλιογραφία τῶν βοηθημάτων, σημειοῦται ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας τῶν συγγραφέων καὶ δίδεται ὑπὸ τοῦ Ν. Ἀνδριώτη μία σειρά γλωσσικῶν παρατηρήσεων ὡς συμπλήρωμα ἐκείνων τῶν ὑπὸ τοῦ Ι. Κεσίσογλου καταχωρηθεισῶν κατωτέρω. Σύντομη ἐπισκόπηση τοῦ ἰδιώματος (ὑπὸ τοῦ Ι. Κεσίσογλου, σ. 1 - 16). Αἱ παρατηρήσεις ἀναφέρονται εἰς τὴν φωνητικὴν, τὴν μορφολογίαν καὶ τὸ συντακτικόν. Λεξιλόγιον, σ. 17 - 68 (ὑπὸ Ι. Κεσίσογλου). Ἀκολουθοῦν: Μνημεῖα τοῦ Λόγου. Παροιμίαι (σ. 71 - 97). Καταγράφονται ἀλφαβητικῶς 206 παροιμίαι εἰς τὴν διάλεκτον τοῦ Ἀραβανίου, δίδεται ἡ μετάφρασις αὐτῶν εἰς τὴν κοινὴν Ἑλληνικὴν, ἡ ἐρμηνεία των, ὅπου χρειάζεται, καθὼς καὶ ἡ σχετικὴ παραπομπὴ εἰς ἄλλας συλλογὰς Καππαδοκικῶν παροιμιῶν. Δημοσιεύεται ὡσαύτως ἓνα Παραμῦθι (σ. 98 - 127) εἰς τὴν διάλεκτον τοῦ χωρίου καὶ παραλλήλως ἡ ἀπόδοσις του εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν.

Πρός διευκόλυνσιν τῶν μελετητῶν οἱ συγγραφεῖς ἐν συνεχείᾳ δημοσιεύουν : Α' Πίνακα πραγμάτων (σ. 129 - 133), ὅπου καταγράφονται ὅλα τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα τοῦ ἰδιώματος, ὅσα ἐξετάζονται ἐν τῷ βιβλίῳ. Β' Πίνακα Λέξεων (σ. 134 - 200). Ἐνταῦθα δίδονται συγκεντρωμένοι οἱ διάφοροι τύποι τῶν ρημάτων καὶ ὀνομάτων κάτωθεν τοῦ ἀρχικοῦ τύπου. Ἰδιαιτέρως καταγράφονται αἱ τουρκικαὶ λέξεις (σ. 192 - 200). Γ' Πίνακα διορθώσεων (σ. 20 - 205), Βιβλιογραφίαν (σ. 207 - 208), Περιεχόμενα (σ. 213 - 214). Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ σημειωθοῦν αἱ δύο ἐκτὸς κειμένου χάρται, εἰς τῆς Μ. Ἀσίας, ὅπου τοποθετεῖται ἡ Καππαδοκία καὶ εἰς τῆς Καππαδοκίας, ὅπου βλέπει τις τὴν θέσιν τοῦ Ἀραβανίου ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἄλλα ἑλληνικὰ χωρία τῆς περιοχῆς.

Ὀλόκληρος ἡ Καππαδοκία περιελάμβανεν 74 χωρία ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 27 ἦσαν ἑλληνόφωνα καὶ τὰ 47 τουρκόφωνα. Εἰς τὸ Κέντρον τῶν Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἔχει γίνει ἤδη ἡ μελέτη τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος 7 χωρίων, δηλ. Φαράσσων, Οὐλαγάις, Ἀραβανίου, Ἀξοῦ, Ἀνακοῦς, Τελμησοῦ καὶ Φλοῦτων. Ἐξ αὐτῶν ἔχουν ἐκτυπωθῆ ἔργασίαι περὶ τῶν ἰδιωμάτων τῶν τριῶν πρώτων χωρίων.

Ἡ συμβολὴ αὕτη τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν εἶναι σημαντικὴ, ἡ δὲ προσπάθεια τῆς Κυρίας Μερλιέ ἀξία πάσης τιμῆς καὶ ὑποστηρίξεως.

99. Χαροκόπου Ἀντωνίου, Ἐρίθαι - Ἐριθιανή, *Εἰς Μνήμην Κωνσταντίνου Γ. Ἀμάντου*, Ἀθήναι 1960, σ. 132 - 139.

Ὁ σ. ἐξετάζει τὴν ὀρθὴν γραφὴν τοῦ παλαιοῦ ὀνόματος τοῦ χωρίου Βροντάδου τῆς Χίου, δηλ. τὴν λ. Ἐρίθαι. Ταύτην οἱ παλαιότεροι ἔγραψαν μὲν υ (*Ἐρύθαι, Ἐρυθιανή*), κατόπιν ὅμως τῆς ἀνευρέσεως μιᾶς ἐπιγραφῆς τῆς τελευταίας δεκαετίας τοῦ Γ' π.Χ. αἰ. ὅπου ἀναφέρεται ΤΑ ΕΝ ΕΡΕΙΘΑΙΣ, εἰσῆχθη ἡ γραφὴ διὰ τοῦ ει. Ὁ σ. προτείνει τὴν διὰ τοῦ ι γραφὴν καὶ σχετίζει τὸ ὄνομα μὲ τὴν ἀρχαίαν λ. εἰριθος δ, ἡ ἡμερομίσθιος ἐργάτης παρ' Ὀμήρω δὲ καὶ ὁ θεριστής. Ἐριθοὶ ἐλέγοντο καὶ αἱ νήθουσαι καὶ ὑφαίνουσαι γυναῖκες. Τὴν λ. ἀναφέρει καὶ ὁ Ἡσύχιος καὶ τὸ Μ. Ε. Πβ. καὶ ρ. εἰριθεύομαι ἐπὶ μισθῷ ἐργάζομαι. Δηλ. Ἐρίθαι ἐκλήθησαν οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τοῦ Βροντάδου διὰ τὴν γεωργικὴν τῶν ἐνασχόλησιν ἢ διὰ τὴν ὑφαντικὴν ἐργασίαν τῶν γυναικῶν. Εἰς τὴν λ. Ἐρίθαι τὸ ι εἶναι μακρόν. Ὁ σ. ἐρμηνεύει τὸν τύπον τῆς ἀναφερομένης ἐπιγραφῆς ἐκ τῆς συγχύσεως καὶ τῆς ἐναλλαγῆς τοῦ ει καὶ τοῦ ι μακροῦ. Ἡ σύγχυσις αὕτη κατὰ διαλέκτους παρουσιάζεται ἤδη ἀπὸ τοῦ Σ' π.Χ. αἰ. Ἡ ἐναλλαγὴ αὕτη παρατηρεῖται καὶ εἰς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους. Εἰς ἐπιγραφὴν τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ ἀπαντῆ ἡ λ. ὡς ἐπίθετον τῆς Ἀρτέμιδος : ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΕΡΕΙΘΟΥ, εἰς δὲ τὴν Καινὴν Ἱστορίαν τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστιῶνος (ἀπόσπασμα εἰς βιβλιοθήκην Φωτίου) ἡ λ. καὶ ὡς ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος : Ἐριθίου Ἀπόλλωνος. Ἐκ τοῦ ἐπιθέτου Ἐρίθιος ἔχομεν τὸν νεώτερον τύπον Ἐριθιανός.

Τέλος, ὁ σ. ἀναγράφει καὶ ἄλλας λέξεις πρὸς πίστωσιν τῆς ἐναλλαγῆς μεταξὺ τοῦ ι μακροῦ καὶ ει, ὡς : αἰδασμος - αἰδασμος, Ἠλειᾶς - Ἠλιάς, Καβέριον - Καβίριον κλπ.

100. Ἀγγελικῆς Χατζημιχάλη, Ραπτάδες - Χρυσοραάπτες καὶ Καποτάδες, Ἀφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 1960, σ. 445 - 474.

Ἡ σ. ἐξετάζει ἐπὶ τῇ βάσει πλουσίου διαλεκτικοῦ ὕλικου καὶ πλουσίας βιβλιογραφίας τὰ κατὰ τὴν τέχνην τοῦ Ράπτου - Χρυσοραάπτιον καὶ Καποτᾶ κυρίως κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν (ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερον), ὅτε ἡ τέχνη αὕτη ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ πλέον ἀξιοπρεπὲς ἐπάγγελμα καὶ δηλωτικὸν εὐγενοῦς καταγωγῆς. Τὰ ἐπὶ μέρους κεφάλαια, μετὰ μίαν γενικὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἀναδρομὴν μέχρι τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, εἶναι: Τὰ ἔργα τῶν χρυσοραφιδῶν καὶ καποτάδων ἢ ἀμπατζήδων (σ. 449 - 452), Ἡ ἐξάπλωσις τῶν χρυσοραφιδῶν καὶ καποτάδων (σ. 452 - 459), Ἡ καταγωγὴ τῶν ραφιδῶν καὶ καποτάδων (ἐκ τῆς Βορείου Ἑλλάδος), (σ. 459 - 461), Οἱ πλανόδιοι ραφιδῶν καὶ καποτάδες (σ. 462 - 464), Οἱ συνθηματικὲς γλώσσες τῶν ραφιδῶν καὶ καποτάδων (σ. 464 - 466), Οἱ συνταχτικὲς - ἰσάφια τῶν ραφιδῶν καὶ καποτάδων (σ. 466 - 474). Ἡ μελέτη εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσα τόσο ἀπὸ ἱστορικῆς πλευρᾶς ὅσον καὶ ἀπὸ γλωσσικῆς διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἰδιωματικῶν ὄρων καὶ τῆς ἐρμηνείας αὐτῶν.

101. Χρονικὸ τῶν Ἀρκάδων, Τόμος Β'. Φθινόπωρον 1960. Περιοδικὴ ἔκδοσις Λόγου καὶ Τέχνης. Ἀθήναι. [Ἐκδ. Παναρκαδικῆς Ὀμοσπονδίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπιμελητὴς ἐκδόσεως Θάνος Κ. Βαγενᾶς], σσ. 200.

Εἰς τὸν τόμον τοῦτον, πλὴν τῶν διαφόρων μελετῶν ἐπὶ θεμάτων σχετικῶν μὲ τὴν Ἀρκαδίαν, δημοσιεύονται καὶ ἔργασια ἀναφερόμενα εἰς τὰ τοπωνύμια ὡς εἶναι αἱ: Γ. Δ. Καρβελά, Δημοβαλτετασιώτικα Τοπωνύμια, σ. 17 - 21, Θ. Μαυροειδῆ, Δυρράχιον (Ἀρκαδίας), σ. 47 - 50, Γ. Α. Σταμίρη, Ἐπιγραφικὰ καὶ νομισματικὰ εὑρήματα εἰς Στόλον τῆς Κυκουρίας, σ. 57 - 69, Γ. Ι. Νικολοπούλου, Τοπωνυμικὰ - Τεγεατικά, σ. 162 - 169, Χαρ. Ἡλιοπούλου, Ἡ Δόριζα τῆς Μαντινείας, σ. 175 - 184. Πλὴν τούτων σημειώμεν ἀκόμη Ἀγγ. Γ. Ἡλιοπούλου, Ἀναφορὰ τῶν κατοίκων τῆς Ἐπαρχίας Λεονταρίου τὸν Αἰγιοστον τοῦ 1824 [ἀναγράφει ὀνόματα χωρίων καὶ ὀνόματα καὶ ἐπώνυμα τῶν κατοίκων αὐτῶν εἰς τοπικὴν διάλεκτον], σ. 22 - 24, Θ. Βαγενᾶ, Ἀρκαδικὴ βιβλιογραφία τοῦ ἔτους 1959, σ. 190 - 196. Αὕτη περιλαμβάνει 148 δημοσιεύματα εἰς τοπικὰς ἐφημερίδας καὶ τοπικὰ περιοδικὰ. Μεταξὺ τῶν δημοσιευμάτων ὑπάρχουν καὶ τινα ἀναφερόμενα εἰς τοπωνύμια.

Τέλος, σ. 198 δημοσιεύεται κατάλογος 18 Ἀρκαδικῶν δημοσιευμάτων (ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν) ὑπὸ τὸν τίτλον: ὁ Ἀρκαδικὸς τύπος τοῦ ἔτους 1959.

102. VI. Internationaler Kongress für Namenforschung, Kongressberichte, Band I. herausgegeben von Gerhard Rohlf, München 1960, s. 157. [Studia Onomastica Monacensia - Band II].

Εἰς τὸν τόμον τοῦτον περιλαμβάνονται αἱ ἑξῆς μελέται: 1. G. Rohlf: Europäische Flussnamen und ihre historischen Probleme (σ. 1-28). 2. E. Schwarz, Deutsch - slawische Namenbeziehungen von der Ostsee

bis zur Adria (σ. 29-56). 3. Jöran Sahlgren, Alte schwedische Flussnamen (σ. 57-67). 4. Joshua Whatmough, Onomastics and linguistics (The Argi Decumates, with the Upper Rhine and Danube) (σ. 68-79). 5. Max Vasmer, Die russische Kolonisation im Spiegel der Ortsnamen (σ. 80-93). 6. Leo Weisgerber, Die sprachliche Schichtung der frührheinischen Personennamen (σ. 94-104). 7. Joan Corominas, La toponymie hispanique préromane et la survivance du basque jusqu'au bas moyen âge (Phénomènes de bilinguisme dans les Pyrénées Centrales, σ. 105-146).

Ἀκολουθεῖ πίναξ τῶν τοπωνυμίων (σ. 147-153), τῶν κυρίων ὀνομάτων (σ. 154-156) καὶ τῶν καταλήξεων (σ. 156-157).

ΔΙΚΑΙΟΣ Β. ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΣ